

KONSTNÄREN

NR . 04 / 2014

75 KRONOR

Jag tänker på de 13 miljarder svenska kronor som den europeiska rymdsonden Rosetta – som i november landade på kometen Tjurjumov-Gerasimenko - har kostat. Det hade räckt att lösa rätt många bildkonstnärers och formgivares ... s.5

Regeringens förslag att lägga ner de svenska kultur- och forskningsinstitutet ledde till en kraftig debatt som regeringen nu verkar ta intryck av. Förhoppningsvis kommer detta olyckliga förslag aldrig bli verklighet, men tyvärr kommer ju ... s.6

Fia-Stina har jobbat stenhårt sedan genombrottet 2001, när hon och Joanna Rytel kuppade Fröken Sverige-tävlingen med deras konstduo Unfucked Pussy. Oanmälda rusade de upp på scenen mitt i direktsändning, med en banderoll där ... s.15

Magdalena: När Alice Bah Kuhnke presenterades stack Åsa Linderborg ut när hon sa att en kulturminister borde ha profilerat sig i kulturpolitiska frågor, vara en ideolog och en visionär. En månad senare kritiserar Alice ... s.24

**10%
rabatt** för alla
medlemmar
i KRO/KIF!

Allt som behövs för konsten.

**boesner erbjuder 10% rabatt
för alla medlemmar i KRO/KIF.**

Detta förutsätter att man i förhand anmäler sig hos kundservicen med telefonnummer 0304 666036 eller hos sverige@boesner.com

**Sveriges stora nätbutik
för konstnärsmaterial med
över 12 000 artiklar.**

 Följ oss på
Facebook

LEDARE
Kulturministern heter Magdalena!

NYHETER
Lottlösa konstnärer och frisläppt graffiti.

DEBATT
Konsten är både forskare och utrikeskorre.

FIA-STINA SANDLUND
Strindberg, laxpaj och feminism – Sandlund talar ut.

BLOMMOR OCH KULTURPOLITIK
Till bords om den nya kulturpolitiken.

FREMSKRITTSPARTIET OCH KULTURPOLITIKEN
Kulturarvet framför allt!

MEDLEMSSIDOR KRO/KIF

MEDLEMSSIDOR BUS

EN NY

KULTURPOLITIK?

Efter åtta år av moderatstyre har nu kulturpolitikens utformning tillfallit de rödgröna. Något oväntat till Miljöpartiet genom utnämningen av Alice Bah Kuhnke. Frågan som större delen av kultursverige väntar svar på just nu är vad detta betyder? Kommer vi se en ordentlig omläggning av kulturpolitiken? En ny kraftig gir, en ny kompass eller kommande storsatsning?

Lena Adelsohn Liljeroths tid som kulturminister kan delas in i två tydliga delar. Den första mandatperioden 2006 – 2010 som präglades av stor aktivitet med en rad utredningar, framför allt kulturutredningen som föreslog systemförändringar på hela området. Men också avskaffande av konstnärlöner och gratis inträde på statliga museer, reformer med ett tydligt ideologiskt budskap: kultur är inte gratis. Adelsohn Liljeroths uttalade ambition var också att fler – framför allt näringslivet – skulle ta ansvar för kulturens finansiering.

Den andra mandatperioden skulle däremot präglas av inaktivitet – många av de föreslagna reformerna fastnade på finansdepartementet. Framför allt blev försöken att uppmuntra en ny mecenat- och sponsorkultur ett misslyckande – vilket förra kulturministern själv tvingades erkänna. Det berodde dels på att vi i Sverige till stor del saknar en sådan kultur, samt att de skattemässiga reformer som skulle gjort detta mer attraktivt för näringslivet inte genomfördes – till exempel avdragsrätt på konst.

Alliansens mest genomgripande arv skulle istället komma att bli kultursamverkansmodellen, att statens finansiering av kulturen ska fördelas på regional nivå. En förvisso genomgripande reform – men inte särskilt ideologisk.

De stora reformerna som kultursfären och mediepolitiken var i behov av sköts i stort sett på framtiden. Frågan är om det är dags nu?

Alice Bah Kuhnke har dock inte fått en lätt start. Det finns troligen visst fog för att en del av den hårda kritik hon fått utstå har sin grund i att hon är kvinna, och dessutom afrosvensk.

Men också till viss del för att hon är miljöpartist. Det var en rejäl skräll att Socialdemokraterna gav bort posten till ett parti, som långt innan Bah Kuhnke kom in på arenan i stort sett har saknat ambitioner på kulturpolitikens område. Den svenska kulturpolitiken har dominerats, och till stor del skapats, av Socialdemokraterna sedan slutet av 1930-talet.

Att Socialdemokraterna gav bort posten måste tyvärr betraktas som ett tecken på kulturpolitikens lägre status i Sveriges största parti. Men det kan också ses som rent politiskt taktikspel, en medvetenhet om att den grundläggande kulturpolitiken idag inte tar form på kulturdepartementet utan någon helt annanstans.

Den svenska kulturpolitiken är kraftigt underfinansierad, vilket den varit under lång tid. Precis som förra ministern Carl Tham skrev i en debattartikel i Konsthärens 3/2014 är det rejäla ekonomiska satsningar som krävs. Han föreslår två nya miljarder årligen i fyra år.

I Alice Bah Kuhnkes första kulturbudget gavs kulturen drygt en tiondel av det – och konstnärerna fick ingenting. Även om vi har bytt regering måste man ställa sig frågan om de grundläggande förutsättningarna för kulturpolitiken har förändrats? Den verkliga kulturministern heter Magdalena Andersson, precis som den förra hette Anders Borg. Kommer det parti som självmant retirerat från kulturpolitiken verkligen vara detsamma som öppnar kassakistan?

ANDERS RYDELL
CHEFREDAKTÖR

TROFÉ

FOTO: AGNES THOR

KONSTNÄREN NUMMER FYRA 2014

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS RYDELL

FORM OCH KONSTNÄRLIG LEDNING: NILLESVENSSON

NYHETSREDAKTÖR: JULIA PILEBY

REDAKTÖR: JOHAN LINDSKOG

MEDARBETARE I DETTA NUMMER: MAGDALENA DZIURLIKOWSKA, JULIA

PILEBY, IDA THERÉN, AGNES THOR, SARA ANDREASSON, KARIN HAGEN

OMSLAG: FIA-STINA SANDLUND PORTRÄTTERAD AV AGNES THOR

PRENUMERATION HELÅR 275 KR: RED@TIDNINGENKONSTNAREN.SE

ANNONSER: HANS FLYGARE, HANS@ANNONSHUSET.SE, 08-662 75 03

REDAKTIONEN: KONSTNÄREN C/O ANDERSRYDELL

ERIK DAHLBERGSALLÉN 9, 111 52 STOCKHOLM

EMAIL: RED@TIDNINGENKONSTNAREN.SE

KRO/KIF: HORNSGATAN 103, 9 TR, 104 62 STOCKHOLM

KRO/KIFTEL: 08 54542080

KRO/KIFEMAIL: KRO@KRO.SE, KIF@KIF.SE

TRYCK: TRYDELLS TRYCKERI AB, UPPLAGA 9000 EX

KRO/KIF Konstnärernas Riksorganisation
Sveriges Konsthantverkare &
Industriformgivare

TIDNINGEN KONSTNÄREN GES UT AV AB SVENSK KONSTNÄRSSERVICE

OCH PRODUCERAS AV EGG AB

BRUNNBERG:

KONSTEN LIKA VIKTIG SOM RYMDFORSKNING

JAG TÄNKER PÅ DE 13 miljarder svenska kronor som den europeiska rymdsonden Rosetta – som i november landade på kometen Tjurjumov-Gerasimenko – har kostat. Det hade räckt att lösa rätt många bildkonstnärers och formgivares berättigade krav på att man ska betala enligt MU-avtalet. Det säger något om konstens dignitet.

Det är inte det att jag missunnar rymdsonden dess skärv, men jag konstaterar att forskning inom naturvetenskap, teknik och medicin trots allt har sina pengar. Självklart, vad hade vi varit idag om sådan forskning inte ägt rum – de senaste 150 åren har varit oerhört framgångsrika och gynnsamma för mänsklighetens överlevnad och praktiska tillvaro.

Men jag törs nog påstå att det finns ett område där lika självklart forskningsarbete inte lyckats lika väl med sin finansiering. Jag menar att skapa konst är till sin natur forskning. En hypotes som prövas och bevisas. Endast konstnären sitter inne med lösningen till vad som ska skapas. När vi ser konstverket färdigt – eller hör det eller läser det, tänker man sällan på forskningsprocessen eller de arbetstimmar som ligger bakom. Det är ju färdigt och ska bara avslutas med en dimension till nämligen min upplevelse eller bedömning av det – positivt eller negativt.

Det jag jämför – rätt eller fel – med forskning – det vill säga konstnärligt skapande finns inom det eftersatta forskningsområdet humaniora och sen ännu längre ner i prioriteringsordningen inom området konst. Där finns, mätt med ekonomiska mått, förhållandevis lite pengar – utom när det gäller vissa summor på auktioner som privata förmögenheter klarar av att hosta upp. Men den konsten har i ett tidigare skede oftast skapats tack vare rätt mycket obetald »forskningstid« och bidrag från det offentliga och har sen kunnat bli helt oundgängligt. Men det hade lika gärna i brist på pengar kunnat komma bara halvvägs eller avslutats i tysthet och vi hade aldrig fått uppleva den.

Det är en realitet att så också sker. Därför är en sådan prosaisk företeelse som ersättning till konstnärers arbete – det jag vill kalla forskningsarbete – lika viktigt för mänskligheten som annan forskning. Viktigt helt enkelt för att konstnärliga forskningsprojekt aldrig kan avslutas om vi inte betalar under projektets gång. Invändningarna

hör jag redan; naturvetenskap är svårt och viktigt. Aha, konst är inte viktigt och svårt, eller...?

Så detta är i all enkelhet ett pläderande för att den ersättning som i vardagslag kallas för MU-avtalet ska tillämpas. Helt enkelt för att det behövs »forskningsmedel« också inom konsten precis som inom rymden – dessutom för att vi blivit beroende av konstnärers arbete – alltsedan grottmålningarna.

Det är helt enkelt en försäkring som måste betalas för att konst ska skapas. Därför är MU-avtalet något som alla som ställer ut måste ta höjd för redan från början för att MU-avtalet ska bli normerande. Man kan inte betala lite mindre och bara ställa ut halva föremålet eller bilden – lika lite som man kan slarva med tekniken så att rymdsonden Rosetta inte kommer ur kurs likt rymdskeppet Aniara. Så där är bara en annan koppling mellan humaniora och naturvetenskap. Notera namnet Rosetta som i Rosettastenen som den franske egyptologen Champollion dechiffrerade hieroglyferna med.

KERSTIN BRUNNBERG

STYRELSEORDFÖRANDE FÖR STATENS KULTURRÅD

OCH TILLFÖRORDNAD CHEF FÖR ARKITEKTUR- OCH DESIGNCENTRUM

I MYNDIGHETEN FÖR KULTURANALYS RAPPORT FÖR 2013

FRAMGÅR ATT:

- 28 PROCENT AV MEDVERKANDE KONSTNÄRER VID SVENSKA MUSEER HAR FÅTT ERSÄTTNING PÅ ELLER ÖVER MU-AVTALETS LÄGSTA NIVÅ.
- FYRA AV TIO KONSTNÄRER HAR ERHÅLLIT ETT SKRIFTLIGT AVTAL.
- AV DE MUSEER SOM BETALADE KONSTNÄRER VAR DEN GENOMSNITTLIGA ERSÄTTNINGEN PER UTSTÄLLNING 14 000 KR. SLÅR MAN UT MUSEERNAS TOTALA ERSÄTTNING PÅ ALLA DELTAGANDE KONSTNÄRER, OAVSETT OM DE HAR FÅTT ERSÄTTNING ELLER INTE, BLIR DEN GENOMSNITTLIGA ERSÄTTNINGEN 4 000 KR.
- BARA 13 OFFENTLIGA MUSEER REDOVISAR UTGIFTER FÖR MEDVERKANSERSÄTTNING (ERSÄTTNING FÖR ARBETSTID).
- AV SVENSKA MUSEERS SAMLADE KOSTNADER GICK 0,1 PROCENT TILL ERSÄTTNINGAR ÅT KONSTNÄRER.

LANTZ OCH NORDLANDER:

KONSTNÄRSNÄMNDEN INSKRÄNKER DEN KONSTNÄRLIGA FRIHETEN

REGERINGENS FÖRSLAG ATT LÄGGA NER de svenska kultur- och forskningsinstituterna ledde till en kraftig debatt som regeringen nu verkar ta intryck av. Förhoppningsvis kommer detta olyckliga förslag aldrig bli verklighet, men tyvärr kommer ju olyckor sällan ensamma. Det finns en tydlig tendens i svensk kultur- och utbildningspolitik där Sverige, tvärs emot vad som sägs i de ofta internationellt präglade högtidstalen, isolerar sig och inte finns på de platser där kultur spelar en viktig roll. Det senaste exemplet är Konstnärdsnämndens nyss antagna policy för bidrag till vistelser i utlandet.

Policyn innebär att Konstnärdsnämnden inte längre ger bidrag till vistelser i länder och regioner till vilka utrikesdepartementet avråder från »icke nödvändiga resor«. Det handlar om ett fyrtiotal länder däribland Israel, Palestina, Indien och Thailand. Denna nya policy är häpnadsväckande och ett tydligt exempel på hur ängslighet blir till förmynderi. Dessutom är det en djupt okunnig syn på konsten och världen där konsten betraktas som ett lättamt nöje och konstnärers resor handlar om rekreation. Konstnärers resor måste betraktas som »nödvändiga resor«. I stora konflikter ställs det mänskliga på sin spets och konstnärens bidrag kan då vara vitalt för ökat samförstånd.

Konstnären arbetar ofta utan uppdragsgivare och är i hög grad sin egen. Däremot ingår konstnärer ofta i nätverk och får inbjudningar till platser för att dela med sig och visa upp sitt arbete. Det är förödande att begränsa och kontrollera bidrag till internationella kulturutbyten, resebidrag, vistelsestipendier/residens och projektbidrag utifrån ett lands säkerhetsstatus.

För det första utestänger regelverket möjligheter till samverkan och besök på platser där just konst, kultur och berättelser bortom den mediala rapporteringen är exakt vad som behövs. Länder som Indien, Israel, Palestina, Kenya eller Filippinerna har både komplexa och intressanta konflikter och system som är värda att belysa för att vi ska förstå dem bättre, bortom mediernas rapportering. Att

undanta dessa länder, tillsammans med en beklagligt stor del av världen, från samarbeten via bidrag från Konstnärdsnämnden innebär en helt ny färdriktning för svenskt konstliv.

För det andra innebär Konstnärdsnämndens beslut en syn på konstnären som någon som måste skyddas. På de konstnärliga högskolorna ägnas mycket tid åt omvärldsanalys, etiska frågor och hur man närmar sig kontexter olik den egna. Utrikesdepartementets rekommendationer är viktiga att beakta, men de är trubbiga verktyg. Samtidigt som Konstnärdsnämnden vill skydda genom att hänvisa till utrikesdepartementets lista finns det gott om »farliga« ställen i »vitlistade« länder. Brasilien står inte på utrikesdepartementets avrådande lista, men många av Rios favelor är platser som bör besökas med försiktighet och djup kunskap.

Viktigare för en konstnär än utrikesdepartementets regler är de professionella kontakter som knyts där inbjudningar från personer på plats ofta är den bästa garanten för en säker vistelse. Säkerhetsläge och konflikter kan blossa upp snabbt och är något alla resenärer måste förhålla sig till. Det vet även konstnärer.

ATT MYNDIGHETEN KONSTNÄRSNÄMNDEN ska bestämma vilka platser som kan besökas med stöd av medel som kommer från konstnärernas egen visningsersättning är magstarkt och tyder på okunskap om konstnärers arbetssätt. Konstens drivkraft är utforskande och konstnärer tar alltid risker, men de bär också alltid sitt eget ansvar. De måste tillåtas att göra det utan vare sig statliga förmyndare eller integritetskränkande pekpinor. De senaste åren har en lång rad projekt genomförts av svenska konstnärer i länder som nu är svartlistade. Om rådande policy skulle ha varit gällande tidigare hade till exempel inte Venedigbiennalaktuella Lina Selanders film från Hebron blivit gjord.

Det går aldrig att skydda sig helt från faror

någonstans i världen och man måste alltid agera i enlighet med egna bedömningar om risken i varje specifikt läge. Detta personliga ansvar för den egna säkerheten kan – om Konstnärdsnämnden anser det nödvändigt – skrivas in i kraven i samband med att ett bidrag beviljas. Men att staten ska eliminera risktagande genom att inte finansiera vissa projekt och hävda att den därigenom »tar ansvar« är i praktiken en inskränkning av den konstnärliga friheten. Konsten och kulturen riskerar då att bli försiktig och inskränkt. I längden kommer det att bidra till att Sverige ses som ett räddhåget land som förskräckt kryper in i sitt skal vid minsta skälning. Policyn förmedlar dessutom en bild av att fjärran platser och människor är farliga och opålitliga. Det är knappast en bra grund för en öppen syn på det konstnärliga utövandet och bådär illa inför framtida beslut.

Tillsammans med en eventuell nedläggning av de svenska kulturinstituterna sänder detta ett tydligt budskap till omvärlden. Sverige står inte rakryggt upp och intresserar sig på djupet för de internationella perspektiven och för frågor om vad det innebär att vara människa. Vi väljer att stanna hemma. Låt inte detta bli den nya bilden av Sverige utan försvara den humanistiska och konstnärliga öppenheten mot omvärlden och låt våra forskare och konstnärer utveckla nya kunskaper och erfarenheter som hjälper oss att förstå hela vår omvärld. Den är nämligen större än vad våra nationsgränser omfattar.

MARIA LANTZ

REKTOR KONSTFACK

JAN AXEL NORDLANDER

F.D. AMBASSADOR, SENIOR ADVISOR FARGFABRIKEN

BIDRAG TILL KONST I »FARLIGA LÄNDER« STOPPAS

FÄRRE KONSTNÄRLIGA BILDER OCH
BERÄTTELSE FRÅN LÄNDER MED
SKÄRPT SÄKERHETSLÄGE. DET BLIR
KONSEKVENSEN NÄR KONSTNÄRS-
NÄMNDEN BESTÄMT SIG FÖR ATT INTE
GE BIDRAG TILL VISTELSER I DE LÄNDER
SOM UTRIKESDEPARTEMENTET AVRÅDER
ATT RESA TILL.

STOCKHOLM I början av oktober presenterade Konstnärsnämnden en policy kring utdelningen av bidrag för konstnärliga projekt. Enligt policyn är det främst bidrag till internationella kulturutbyten, resebidrag, vistelsestipendier och projektbidrag som berörs när nämnden bestämt att inte längre ge bidrag till vistelser i länder och regioner som Utrikesdepartementet avråder att resa till.

Beslutet om att strypa ekonomiska bidrag till farliga

platser i världen har fått filmaren Maryam Ebrahimi, som bland annat producerat den Emmy-nominerade filmen *Frihet bakom galler*, att reagera.

– Jag blev faktiskt chockad och besviken när jag hörde det, säger hon.

Filmen *Frihet bakom galler* utspelar sig på ett kvinnofängelse i Afghanistan och fick stöd från Konstnärsnämnden.

– Det är så många konstprojekt som görs med hjälp av projektbidrag som man kan få. Det finns så många viktiga berättelser, och man måste kunna få möjlighet att resa till alla länder.

Hon tror att policyn kommer slå hårdast mot nya filmskapare och konstnärer som jobbar med andra uttryck.

– Det är jättesvårt att finansiera film. Alla bidrag vi kan få är viktiga för oss. Med den här policyn kommer det att bli väldigt svårt att göra både konst och film från de länder som UD avråder från. Det här kommer att påverka nybörjare eftersom man kanske får sitt första bidrag från Konstnärsnämnden.

För andra uttryck inom konsten tror hon att det blir ännu värre.

– Filmare kan få finansiering från flera olika håll. Men för konsten blir det ännu tuffare. Många konstnärer behöver ett litet bidrag för att kunna genomföra en utställning.

Lars Olof Gustafson, som är samordnare av stipendier och bidrag på Konstnärsnämnden, menar att nämnden vill vara tydlig med att det statliga stödet till enskilda konstnärer inte ska finansiera vistelser där konstnärers liv äventyras.

– Det här är en konsekvens av att staten är en. Det blir svårt att motivera att en statlig myndighet stödjer vistelser på platser som statens expertis avråder ifrån. Att hävda motsatsen vore ju direkt oansvarigt. Även om vi tänker oss att UD inte skulle avråda kan man ju se att det finns ett moraliskt ansvar att utkräva av den som finansierar konstnärers vistelser i krisområden.

Men Maryam Ebrahimi tycker att det är upp till konstnären att ta det ansvaret.

– För mig som filmare är det mitt ansvar. Jag är redan medveten om vilka risker som finns, säger hon.

– Alla konstnärer har ju full frihet att på eget ansvar besöka de områden som UD avråder ifrån, säger Lars Olof Gustafson.

Tanken om policyn väcktes i samband med den andra vågen av oroligheter på Tahrirtoget i Kairo.

– Då beslutade myndigheten att tills vidare ställa in samarbetet med ateljéplattformen Townhouse i Kairo. Beslutet markerade att myndigheten utgår från UD:s bedömning av säkerhetsläget. Sedan dess har säkerhetsläget förvärrats i allt fler länder och regioner och vi såg ett behov av att klargöra hur vi ställer oss till ansökningar som rör vistelser i de områdena. Vi tänkte, att om vi agerar så här när det gäller vårt ateljéstipendium i Kairo, måste vi ju agera på samma sätt när konstnärer söker bidrag för egna vistelser i länder som UD avråder medborgarna att åka till. Då skapades policyn, som vi för övrigt inte är ensamma om inom staten

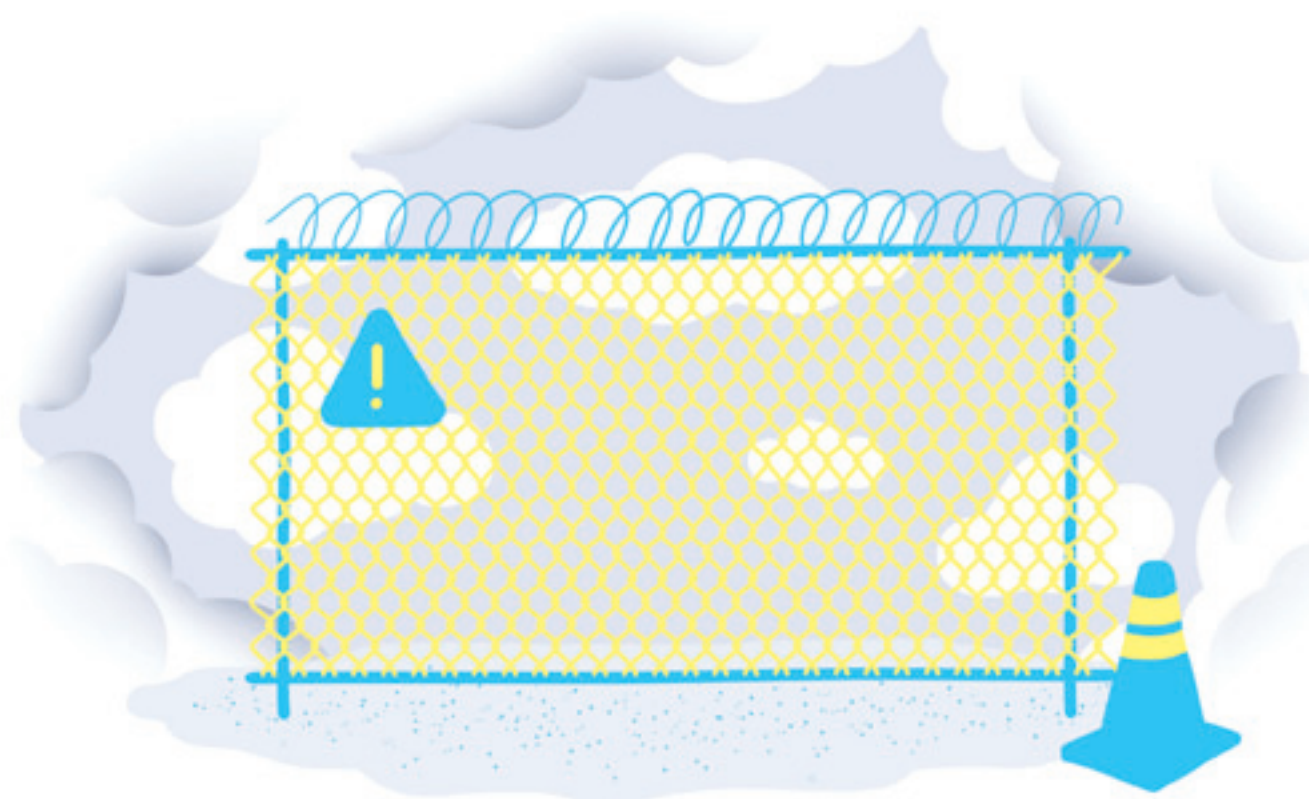
Lars Olof Gustafson menar att policyn inte leder till några större förändringar eftersom väldigt få söker bidrag till vistelser i oroliga eller krigshärjade länder.

– De som söker pengar från oss söker i allmänhet till Västeuropa, USA och några länder i Asien. Det är väldigt få som söker bidrag till länder som UD avråder från.

I en skrivelse kring policyn står det att konstnärers närvaro är »särskilt viktig i länder med svaga demokratiska traditioner eller bristande respekt för mänskliga rättigheter.« Men att man istället är »öppna för att hitta nya sätt att stödja konstnärligt utbyte med miljöer där säkerhetsläget omöjliggör normala utbyten«.

– När det gäller Kairo har vi stället bjudit in två egyptiska konstnärer till vistelser i Iaspis-programmets ateljéer i Stockholm under hösten. Så i just det fallet kunde vi ändå skapa ett utbyte, säger Lars Olof Gustafson.

JULIA PILEBY

BESVIKELSE FÖR BILDKONSTEN I NYA KULTURBUDGETEN

NÄR DEN NYA REGERINGEN
PRESENTERADE SIN KULTURBUDGET
I OKTOBER VAR FÖRVÄNTNINGARNA
SKYHÖGA. TOTALT ÖKADE BUDGETEN
MED 250 MILJONER KRONOR, MEN
FÖR BILDKONSTEN VAR DEN EN STOR
BESVIKELSE.

ÖREBRO När finansminister Magdalena Andersson (S) presenterade den nya budgeten i oktober uppstod kaos med bortknuffade reportrar och fotografer. Betydligt lugnare var det när kultur- och demokratiministern, Alice Bah Kuhnke (MP), på en presskonferens i Örebro presenterade de ekonomiska satsningarna på kulturområdet. Men lugnet vände snart till hård kritik på tidningarnas kultursidor. Hon har anklagats för att vara både vag och otydlig. DN:s kulturchef Björn Wiman befarar i en debattartikel att den nya ministern har ett starkare förhållande till demokratin än till kulturen. Han kritiserar henne för att i en av sina första intervjuer sagt att »kulturen är ett fantastiskt verktyg för att förnya demokratin«, och menar att kulturen inte är ett verktyg som nödvändigtvis ska åstadkomma något. Gunilla Brodrej skriver i en artikel i Expressen att den nya ministern »saknar

kulturell kärna« och får på samma sida medhåll av Jens Liljestrand, som tycker att kultur- och demokratiministern ägnar sig åt »substanslöst lulllull«.

När den nya budgeten presenterades kom inte helt oväntat kritik från oppositionen, som tyckte att för få jobsatsningar inom kulturområdet presenterades. Men röster höjdes även från kulturvärlden. Teaterförbundet och Sveriges yrkesmusikerförbund hävdade i ett pressuttalande att de är de stora förlorarna när den nya kulturbudgeten presenterades. Även Johan Wingestad (KIF) och Katarina Jönsson Norling (KRO) sammanfattar sitt första intryck av budgeten som en besvikelse.

Den nya kulturbudgeten omfattar 7,1 miljarder kronor och innebär en ökning med 252 miljoner kronor i jämförelse med 2014. Men som andel av statens budget har den minskat något. Den största överraskningen i budgeten är att regeringen valt att satsa 230 miljoner kronor på att upprusta miljonprogramsområden i Sverige. Pengar ska läggas på kulturverksamhet och konstnärlig gestaltning av områdenas boendemiljöer. Tanken är att satsningen ska främja lokala organisations initiativ för att utveckla kulturell verksamhet.

Att de statliga museerna blev avgiftsfria kom inte som någon överraskning. 80 miljoner kronor avsätts för reformen från och med 2015. Erica Treijs skriver i SvD att åtgärden är »rimlig« men frågar sig hur långt pengarna egentligen kommer att räcka.

Regeringen väljer också att satsa på en nationell biblioteksstrategi för att främja samverkan och kvalitetsutveckling i hela biblioteksväsendet. För detta avsätts 10 miljoner kronor årligen. Man har också för avsikt att tillgängliggöra fler e-böcker.

En hel del pengar satsas på musik- och kulturskolan. 100 miljoner kronor ska årligen avsättas för att sänka kulturskoleavgifterna. Det förväntas bli en sänkning med 250 kronor per termin.

Tryggheten för frilansande kulturarbetare förstärks genom att regeringen tillför 20 miljoner kronor till scenkonstallianserna, något som ska möjliggöra för frilansare att få ersättning under de perioder då de saknar anställning.

Inom demokratiområdet tillförs 25 miljoner kronor till Forum för levande historia, som ska gå till en utbildningssatsning i grund- och gymnasieskolor om rasism i historien. Statens kulturråd får 500 000 kronor för att stärka hbtq-personers rättigheter inom kulturområdet.

Men när det kommer till de svenska konstnärernas förutsättningar att verka i Sverige gapar budgeten tom. Trots kampanjande i form av »kulturvalet.se«, där bland andra KRO/KIF ville uppmärksamma politiker om förslag som skulle skapa en bättre kulturpolitik, verkar den inte ha gett någon effekt på budgeten.

Ett av förslagen man lade mest vikt vid är att investera minst 1 procent av statsbudgeten i kultur. Detta förslag möttes inte, då kulturbudgeten bara omfattar 0,8 procent av statsbudgeten. Man vill också utarbeta ett nationellt handlingsprogram för bild- och formkonsten. Därtill föreslår man att stärka upphovsrätten för kulturskapare och slutligen vill man att trygghetssystemen även ska ge trygghet åt kulturskapare. Detta förslag har fått lite gehör, men omfattar bara de kulturskapare som är verksamma inom teater-, scen- och musikområdena.

– De förslag vi har lagt fram i vår kampanj ser vi inte i budgeten, och det är en besvikelse, säger Johan Wingestad, ordförande Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare (KIF).

Han tycker att det finns bra satsningar i budgeten, och nämner de fria entréerna, men tycker inte att det räcker.

– Det är förvisso bra att man inför fri entré på de statliga museerna, men man måste satsa mer på MU-avtalet och stärka konstnärernas arbetsmarknad om man vill nå ut med samtidskonsten till medborgarna.

Även KRO:s ordförande, Katarina Jönsson Norling, ser en del bra satsningar.

– KRO och KIF har i sitt politiska arbete lyft fram vikten av att alla barn ska ha möjlighet att ta del av kulturskolan, att alla gymnasieelever ska ha minst ett estetiskt ämne och att det behövs satsningar på offentlig konst i miljonprogramsområdena. Så dessa är bra och viktiga satsningar. Satsningen på fri entré till museer är i grunden positivt, vårt kulturarv blir tillgängligt för fler. Men det blir en besynnerlig satsning då man inte samtidigt har en trovärdig politik för att få bort den kulturpolitiska skamfläck som innebär att museer och konsthallar gjort sig beroende av konstnärers och konsthantverkarens gratisarbete. För mig är det en stor besvikelse, säger hon.

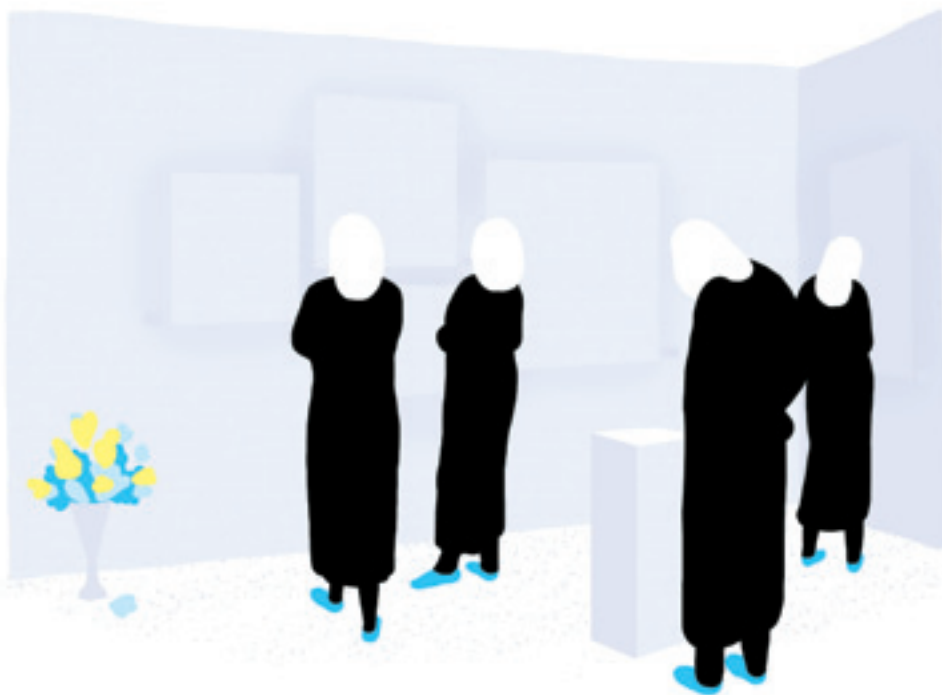
I en debattartikel i DN skriver Alice Bah Kuhnke att hon under sina första veckor som minister ägnat mycket tid åt att lyssna på kultursektorns behov och önskemål. Men än så länge har KRO/KIF inte hört av henne.

– Från samma dag som Alice Bah Kuhnke blev utsedd har vi tio organisationer som drivit kampanjen kulturvalet.se bett om ett möte. Vi har följt upp vår förfrågan flera gånger hittills utan resultat. Så vi har i denna stund svårt att veta om hon har lyssnat in bild- och formkonstens behov och önskemål. Vi kan som sagt inte se någon satsning på villkoren för konstnärer i kulturbudgeten, säger Katarina Jönsson Norling.

Om organisationerna inte får gehör för de förslag som de lagt fram befarar Johan Wingestad att samtidskonsten kommer att urlakas. I en undersökning som KRO/KIF gjorde förra året visar det sig att konstnärer i Sverige lägger allt mindre tid på sitt konstnärskap och mer tid på brödjobb.

– Det talar ju för att man nu måste ta ett större helhetsgrepp inom det här området och se hur man kan vända trenden. Det kan man till exempel göra genom att satsa på enprocentsregeln och bygga ut och stärka statliga stipendier. Om det fortsätter så här finns det snart ingen förutsättning för konstnärer att verka. Det är lite alarmerande, säger han.

JULIA PILEBY

NY GENERATION AKRYLFÄRGER

**79 INTENSIVA, KLARA
FÄRGER I SATINFINISH**

Finns i 75 ml, 200 ml och 500 ml

Maimeri
ACRILICO
acrylic colours

77 färger
Perfekt
balanserad
torktid och
sammansättning
av äkta Cadmium
pigment

Finns i 60 ml,
200 ml tuber
Ett pris för
alla färger

Genomsnittlig
partikel strl.
5 till 10 micron

Producerad
utan tillsatser
av vax

73 färger har
högsta graderingen
av ljusäktethet

Maimeri CLASSICO

EXTRAFINE OIL COLOURS
MADE IN ITALY

Maimeri Polyfluid

Ny flytande akrylfärg

Enastående serie
flytande, blanka
akrylfärger.

Maimeri

MaimeriBlu

Konstnärsakvarellfärg

In Search of a City

4 feb – 5 apr 2014

Sophie Calle, Hala
Elkoussy, Carlos
Garaicoa, Jesper Just,
William Kentridge,
Lisa Torell.

 Bonnierskonsthall

Torsgatan 19, Stockholm. Ons 12–20, tor–sön 12–17

 BORÅS STAD

Kristina Jansson

24 januari - 5 april

BORÅS KONSTMUSEUM

NOLLTOLERANSEN MOT GRAFFITI RIVS UPP

EFTER SJU ÅRS ISOLERING ÖPPNAR
STOCKHOLM ÅTER PORTARNA OCH
VÄLKOMNAR GRAFFITIN IN I STADEN.
DEN NYA MAJORITETEN HÄVER DEN
NOLLTOLERANS MOT GRAFFITI SOM DET
BORGERLIGA STYRET INSTIFTADE 2007.

STOCKHOLM Det var när den nya röd-grön-rosa majoriteten i Stockholm presenterade sin gemensamma politiska plattform som det stod klart att klotterpolicyn skulle slopas. Policyn som bland annat förbjöd staden från att »medverka till verksamheter som på något sätt kan väcka intresse för och leda till klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse« har fått kritik, bland annat från JO.

Policyn om en nolltolerans mot graffiti ledde bland annat till att det blev förbjudet att ens hålla kurser och evenemang om gatukonst.

– Med policyn har man inte bara stoppat olaglig graffiti. Man har stoppat utbildningar och utställningar, säger Mathias Leveborn, Graffitifrämjandet.

– Stockholm är den sista huvudstaden i Europa som har nolltolerans mot graffiti. Men nolltolerans mot kulturella uttryck är inget som demokratier har, där har man gått långt över gränsen, fortsätter han.

Enligt Roger Mogert (S), som är stadsbyggnads- och kulturborgarråd i Stockholm, är beslutet om att slopa nolltoleransen en yttrandefrihetsfråga.

– Nolltoleransen är i grunden antiintellektuell. Jag har svårt att se att man kan föra samma resonemang på något annat område.

I en enkät som sajten gatukonst.se skickade ut till alla riksdagspartier samt Feministiskt initiativ innan valet svarade alla röd-grön-rosa partier »ja« på frågan om Stockholm skulle erbjuda lagliga graffitiväggar. Men idag är svaret från Socialdemokraterna inte lika tydligt.

– I praktiken innebär beslutet om att slopa nolltoleransen att man nu får prata om och visa graffiti. För mig har frågan om lagliga väggar inget direkt samband med policyn. Den har omöjliggjort att verka och yttra sig. Det är möjligt att man kommer att anordna evenemang inom ramen för Kulturskolan. Men det och policyn är helt skilda saker egentligen, säger Roger Mogert.

Men Mathias Leveborn känner sig övertygad om att borttagandet av nolltoleransen kommer att leda till öppna väggar.

– Nolltoleransen kommer innebära att man kan måla

graffiti lagligt. Verksamhetsförbudet försvinner, och i förlängningen kommer man att kunna ha öppna väggar.

Han menar att frågan om öppna väggar är en viktig fråga för de övriga partierna i majoriteten och han tror därför att det kommer att bli verklighet.

– Det vore helt otillräckligt att inte ha öppna väggar. Och det är osannolikt att det inte blir så.

Han uttrycker samtidigt en besvikelse över hur KRO har hanterat frågan. Och menar att människor som ägnar sig åt graffiti överlag har en svag röst i samhället och skulle behöva bli uppbackade.

– Man har egentligen inte gjort någonting. Det är ett problem för en konstorganisation att man inte står upp för det konstnärliga uttrycket. I styrelsen tog man inte ställning. Det var jättekonstigt. Till och med Fastighetsägarna har tagit ställning.

När beskedet om att häva nolltoleransen mot klotter kom uttryckte Fastighetsägarna både en oro över ökat klotter, men också uppmuntran till att policyn avskaffas.

– Fastighetsägarna som organisation har under ganska många år rekommenderat medlemmar att se på graffiti och klotter på ett lite mer nyanserat sätt. Som fastighetsägare är det svårt att bedöma om något är konst eller skadegörelse. Det vi säger är att om det är oönskat och utfört olovligt är det skadegörelse, oavsett om det är graffiti eller ett annat konstuttryck. Det är den viktiga poängen i den här debatten, säger Per Forsling, utvecklingschef hos Fastighetsägarna.

Han tycker att det är bra att staden nu tittar över policyn.

– Vi har inget problem med att nolltoleransen hävs. Vår hållning är att vi inte gör någon bedömning om vad som är konst och icke konst. Bara man inte tar egna initiativ utan tillåtelse. Det tror jag fler intressenter ställer sig bakom, säger Per Forsling.

Roger Mogert (S) tror inte att man behöver oroa sig för ökad skadegörelse.

– Jag tror att det är ett svagt samband mellan de här sakerna. Stockholm, precis som andra storstäder, har problem med skadegörelse och klotter, men jag tror att det har ett svagt samband med att man slopar nolltoleransen.

Mathias Leveborn håller med, och nämner Fastighetsägarnas hållning.

– Jag tror att det är få som oroar sig. Till och med Fastighetsägarna är positiva till att riva upp förbudet. De är oroliga för skadegörelsen. Men om man frågar BRÅ (Brottsförebyggande rådet) och forskare säger de att det inte finns tillräckligt många studier än, men att det verkar som att skadegörelsen minskar om man tillåter graffiti. Det säger våra erfarenheter också. När man till exempel införde en vägg i Västerås sjönk skadegörelsen med 51 procent året därpå. Det säger sig ju själv – har man ingenstans att måla lagligt gör man det olagligt.

JULIA PILEBY

III Art Club

Kom närmare konsten!

Som medlem i III Art Club kommer du närmare den samtida konsten och några av de mest spännande konstnärerna just nu. Du kommer att bjudas in till exklusiva evenemang endast för medlemmar i III Art Club. Vi kommer att ta med dig bakom kulisserna på Magasin III och dela med oss av vårt arbete med utställningarna och samlingen. Du får fri entré till Magasin III, och vårt internationella nätverk ger också medlemmar i III Art Club fri entré till utvalda konstinstitutioner världen över.

Multipel av Pipilotti Rist

När du löser medlemskap i entrén på Magasin III får du även en multipel av Pipilotti Rist i begränsad upplaga, framtagen unikt för medlemmar i III Art Club. Det är en screenwipe där Pipilotti Rist har valt ett favoritmotiv från sitt videoverk *Tyngdkraft, var min vän* som visas på Magasin III just nu i utställningen *I'm Still Here*. Observera att upplagan är begränsad.

Läs mer om III Art Club: www.magasin3.com/artclub

MUSEUM & FOUNDATION FOR CONTEMPORARY ART

MAGASIN III

<p>PICASSOMUSEUM ÅTERINVIGS</p> <p>PARIS Frankrikes president, François Hollande, har invigt Picassomuseet i Paris efter fem år av renoveringar. Museet har varit stängt för allmänheten under arbetet som skulle ha kostat 30 miljoner euro, men slutnotan hamnade på 52 miljoner. Under renoveringens gång har museichefen sparkats. Museet, som ligger i en 1600-talsbyggnad i Marais, har en av världens största samlingar av Picassoverk. Totalt finns det 5000 målningar, skulpturer och teckningar.</p>	<p>en sprejflaska. Fischer, som står bakom mer än 120 000 taggar, blev känd under 90-talet med sina spiraler och ansikten på vägskyltar. Han delade staden i två läger. Somliga ansåg att han ägnade sig åt vandalism medan andra tyckte att hans verk bidrog till humor.</p>	<p>252 EXTRA MILJONER</p> <p>SVERIGE Regeringen föreslår i den nya budgeten att kulturen ska få 252 miljoner kronor mer än 2014. Detta inklusive anslagens pris och löneomräkning. Hela kulturbudgeten omfattar 7,1 miljarder kronor.</p>	<p>största fordringsägare Financial Guaranty Insurance Company nåtts.</p>
<p>STRINDBERGMÅLNING UNDER KLUBBAN</p> <p>STOCKHOLM Konstverket, som målades av August Strindberg 1894, ska ha varit en gåva till den danske poeten Sophus Claussen, som Strindberg umgicks med i Paris, uppger TT. Tavlan ska sedan ha gått i arv inom familjen. Nu kommer målningen, som föreställer ett stormigt hav under en mörk himmel, att auktioneras ut på Bukowskis. Utropspriset ligger på fem miljoner kronor.</p>	<p>KVINNOR TAR PLATS PÅ MODERNA</p> <p>STOCKHOLM Efter Hilma af Klint och Cindy Sherman följer nu en rad kvinnliga mästare som ska visas på Moderna museet, skriver DN. Det är efter Daniel Birnbaums tillträde som museichef som satsningarna på kvinnliga konstnärer ökat. Nu står bland andra Marina Abramovic och Yayoi Kusama klara för våren respektive sommaren 2016. Men redan i februari nästa år öppnar utställningen <i>I've been to hell and back</i> av Louise Bourgeois. Den pågår till maj 2015. Hösten 2015 kommer Moderna visa foton och filmer av Francesca Woodman.</p>	<p>UTSTÄLLNING LÄNGS HAVET</p> <p>SYDNEY 109 konstnärer från 16 olika länder ställde under hösten ut sina verk utmed stranden i Sydney. Utställningen <i>Sculpture by the Sea</i> har återkommit årligen sedan 1997, uppger Kulturyheterna. Besökarna kunde bland annat beskåda skulpturen <i>We're Frying Out Here</i>, en gigantisk stekpanna utställd i sanden.</p>	<p>HOTAD SAMLING FÅR NYTT GALLERI</p> <p>ESSEX Efter rapporter om att universitetet i Essex skulle sälja av sin Latinamerikanska konstsamling säger nu universitetet att samlingen är säkrad. Det var den tidigare professorn i litteratur, film och teaterstudier, Marina Warner, som i en artikel i London Review of Books skrev att universitetet blivit ett vinstdrivande företag. Chefen för Essex Collection of Art from Latin America (Escala), Joanne Harwood, säger dock att det inte finns någon risk för försäljning och att samlingen ska flyttas till ett nytt galleri på universitet nästa år.</p>
<p>LÄNSSTYRELSEN KRITISERAR SKULPTURPARK</p> <p>KIVIK Länsstyrelsen i Skåne är kritiska till planerna för Kivik Art Centre. Anledningen till kritiken är att området har stora naturvärden, och man anser att bebyggelse och skulpturpark i ett sådant område är anmärkningsvärda. Länsstyrelsen frågar sig också om inte hela anläggningen borde flyttas. Enligt TT är syftet med de nya planerna för Kivik Art Centre bland annat att Simrishamns kommun vill befria konstverken i skulpturparken från bygglov, något som skulle lösa den långa tvisten mellan Kivik Art och Ulf Lundell.</p>	<p>POLITISKA FÅNGAR I LEGO</p> <p>SAN FRANCISCO Den kinesiske konstnären Ai Weiwei har byggt lego på Alcatraz. Med 1,2 miljoner legobitar har han skapat 176 porträtt av politiska fångar. Bland de porträtterade finns Nelson Mandela och Edward Snowden, uppger New York Times. Utställningen visas till april nästa år.</p>	<p>INGET KÖP AV KONSTNÄRSHEM</p> <p>STOCKHOLM Trots de rödgröna vallöfte om att köpa skulptören Hertha Hilfons hem och göra ett museum av det blev det ingen affär för Stockholms stad. »Vi lyckades inte hitta något rimligt sätt inom rimlig tid«, säger kulturborgarrådet Roger Mogert (S) till Svenska Dagbladet. Efter Hertha Hilfons död 2013 höjdes röster för att hennes hem och ateljé borde bli museum. Men den nya politiska majoriteten sviker sitt löfte. Istället står en annan köpare på tur. Planerna på ett museum är dock inte helt skrotade. Enligt Roger Mogert kan det bli aktuellt för föreningen Hertha Hilfons vänner att hyra in sig hos den nya fastighetsägaren och skapa ett museum.</p>	<p>STAL PÅ BESTÄLLNING</p> <p>LONDON I slutet av oktober bröt sig någon in på Fold Gallery i Clerkenwell i norra London och stal fyra skulpturer av den brittiska konstnären Tim Ellis. Galleriets ägare, Kim Savage, sa i ett pressmeddelande att han först trodde att tjuvarna var ute efter datorer och kontorsutrustning. Men snart insåg han att fyra av elva skulpturer av konstnären också var tagna. När ingen av målningarna hade rörts miss-tänker polisen att det rör sig om tjuvar som stulit på beställning. Galleriets ägare utlovar nu en belöning till den som kan återbringa träskulpturerna. Enligt pressreleasen är värdet av de stulna verken runt 20 000 pund.</p>
<p>MENS PÅ VÄGGARNA</p> <p>LANDSKRONA Serietecknaren Liv Strömquist ställer ut ett kapitel ur sitt nya seriealbum <i>Kunskapens frukt</i>, som handlar om det kvinnliga könsorganet. Kapitlet <i>Blood Mountain</i> handlar om mens. I utställningen vrider hon på temat om mens och makt. Utställningen visas fram till den 1 februari.</p>	<p>MONUMENT ÖVER KONSTMECENAT</p> <p>PARIS I slutet av oktober öppnade jättemuseet, Foundation Louis Vuitton, i Paris. Museet, som visar samtidskonst, beskrivs som ett konspalats skapat av Bernard Arnault. Sveriges Radios konstkritiker, Cecilia Blomberg, beskriver museet som ett monument över den stenrika mecenenaten. »Man kan slå fast att det är viktigt för Bernard Arnault att utmärka sig. Nu när han bygger sitt konspalats ska det märkas«, säger hon i en intervju med radion. Museet visar hans samling av samtidskonst med namn som Gerhard Richter och Christian Boltanski.</p>	<p>FRI ENTRÉ PÅ MUSEER</p> <p>SVERIGE Nu införs fri entré på statliga museer. Regeringen föreslår i budgetpropositionen att 80 miljoner kronor avsätts för reformen från och med 2015. I ett pressmeddelande säger kulturministern Alice Bah Kuhnke att »införandet av fri entré är ett av flertalet viktiga steg vi vill ta för att öppna dörrarna på vid gavel till allt det som är vårt gemensamma kulturarv«. Totalt 17 museer blir avgiftsfria att besöka. Bland de museer som omfattas av reformen finns bland andra Marinmuseum, Medelhavsmuseet, Moderna museet och Nationalmuseum.</p>	<p>TVIST KRING TAVLAS ÄKTHET</p> <p>LONDON Delade meningar kring äktheten hos en Caravaggiomålning har blivit en rättssak i London. En tidigare säljare har stämt auktionshuset Sotheby's för att ha tillskrivit ett verk av konstnären till en av hans efterföljare, enligt tidningen Independent. Målningen <i>The Cardsharps</i> såldes genom auktionshuset 2006 för 42 000 pund. Men köparen deklarerade senare att tavlan var ett original och värderade det till tio miljoner pund. Säljaren av tavlan menar nu att auktionshuset inte rådfrågade tillräckligt många experter innan tavlan klubbades.</p>
<p>»OZ« DOG UNDER ARBETET</p> <p>HAMBURG I september dog den välkända graffiti målaren Walter Josef Fischer, 64 år, uppger the Guardian. Graffiti målaren, mer känd som »Oz«, blev påkörd av ett pendeltåg när han var mitt uppe i sitt arbete utmed järnvägen. Han hittades på spåren mellan Centralstationen och Berliner Tor. I närheten upptäckte man hans nyligen sprejade tag och</p>	<p>SVENSKA INSTITUTEN LÄGGS NER</p> <p>ROM/ATEN/ISTANBUL När regeringen presenterade sin budget framkom det att Svenska instituten i Rom, Aten och Istanbul läggs ner, uppger SR. Institutet har varit centrum för forskning om antikens konst och arkitektur kring Medelhavet. Pengarna ska istället gå till naturvetenskapligt centrum i Lund. I en kommentar till Sveriges Radio säger Gunnel Ekeröth, sekreterare i Aten-styrelsen att det innebär slutet för svensk Medelhavsarkeologi.</p>	<p>DETROITS KONSTSAMLING RÄDDAS</p> <p>DETROIT När Detroit gick i konkurs förra sommaren hotades stadens konstsamling av försäljning. Men nu har The Detroit Institute of Arts (DIA) säkrat samlingen i sista stund. Auktionshuset Christie's har värderat samlingen upp till 850 miljoner dollar. Enligt The Art Newspaper har en överenskommelse mellan staden och dess</p>	<p>SVENSK KONST PÅ TURNÉ</p> <p>STOCKHOLM Under tiden som Nationalmuseum renoveras får den svenska konsten chans att visas utomlands, skriver DN. Rijksmuseum i Nederländerna kommer att få låna 16 verk av Alexander Roslin, bland annat hans <i>Damen med slöjan</i>. Andra konstnärer som visas utomlands i år är Anders Zorn i USA, Carl Larsson i Paris och Pehr Hilleström i Finland.</p>

FIA-STINA SANDLUND

FIA-STINA HAR JOBBAT STENHÅRT sedan genombrottet 2001, när hon och JOANNA RYTEL kuppade Fröken Sverige-tävlingen med deras konstduo UNFUCKED PUSSY. Oanmälda rusade de upp på scenen mitt i direktsändning, med en banderoll där det stod »Gubbslem«. Det blev början på många år av politiska performance-kupper.

När jag berättar hur viktig »Gubbslem«-kuppen var för mitt eget tonåriga feminist-uppvaknande börjar vi båda gråta, samtidigt som vi ler. Vi träffas två dagar i sträck vid samma tid – klockan halv nio – vid samma hörnbord på Le Pain Quotidien i New York, kafékedjan som hon är förtjust i och Fia-Stina Sandlund har på sig samma kläder. De serverar dyr ekologisk äggröra, med en rad olika »spreads«. »Blondie«, smetig vit choklad, blir Fia-Stinas favorit.

I bakgrunden spelar de klassisk musik på lite för hög volym. Fia-Stina Sandlund har stora, uttrycksfulla ljusa ögon och naturliga, långa och noga filade naglar. Hon pratar lugnt och när hon funderar biter hon sig i underläppen. Det långa ljusa håret faller ner över axlarna.

Efter att ha etablerat sig genom olika kupper, tröttnade hon på förväntningarna. I Riksteater-föreställningen *Om du är rebell, så är jag reko* ville Sandlund undersöka radikalitetens gränser, och rollen som feministisk konstnär. Hon fiktioniserade verkliga möten mellan henne och dåvarande chefen för Moderna museet LARS NITTVÉ, radioprofilen PONTUS ENHÖRNING och den danska extremradikala aktivisten ULLA RØDER.

Sandlund var sidekick till Enhörning i radio, men fick sparken när hon var för radikal – trots att hon fick jobbet för att vara »den bråkiga feministen«. Samtidigt visade hon sig vara för o-radikal för Røder, som bad henne hjälpa till med en aktion

som skulle innebära att de hamnade i fängelse. Först i mötet med Nittve passade hon in.

Föreställningen blev startskottet för Sandlunds långfilmsprojekt, som hon fortfarande arbetar med. Det började med att hon fick en artikel där hennes faster som är psykoanalytiker hade analyserat Strindbergs *Fröken Julie* efter psykoanalytikern JESSICA BENJAMINS teorier. Texten inspirerade Sandlund att skriva en samtida version av relationen mellan Strindbergs högadliga »halvkvinnor« Julie och betjänten Jean.

I processen med att skapa den kommande spelfilmen *She's Wild Again Tonight* uppstod två andra, dokumentära filmer. Den första *She's Blonde Like Me* beskriver hur Sandlund och skådespelaren ALEXANDRA DAHLSTRÖM reser till Venedig, för att göra ett framträdande baserat på *Fröken Julie*. Genom en rad metanivåer tar sig Dahlström an Sandlunds röst, samtidigt som hon gör det genom att vara Fröken Julie. Det är ett komplext verk, typiskt för Sandlunds produktion, som ofta kretsar kring att undersöka effekterna av olika händelser, och vad som är verkligt och inte. Filmen följdes upp av *She's Staging It* där processen i förberedelse för den slutgiltiga filmen fortsätter och utspelar sig i Upstate New York där Dahlström, tillsammans med skådespelarna ELIZABETH WHITNEY och LEA ROBINSON, som också är ett par i verkligheten, möts på en teater för att under en tio dagars workshop rädda Fröken Julie från självmordet. De får hjälp av Jessica Benjamin, men också en dominatrix.

Efter sju år i New York kommer Sandlund att tillbringa en längre period i Sverige under 2015, för att spela in *She's Wild Again Tonight*, finalen i trilogin, tack vare Stockholms långfilmsfestivals-stipendium.

ÄR TRILOGIN DIN MAGNUM OPUS?

–Ja.

ANNA ODELL JOBBADE PÅ ETT LITE LIKNANDE SÄTT I ÅTERTRÄFFEN. VAD TYCKTE DU OM DEN?

–Den var fantastiskt bra. Jag blev väldigt berörd när jag såg den. Det finns ju många paralleller med mina projekt, som med lagren av verklighet – vad som är fiktion och verklighet – en metod och ett förhållningssätt som påminner om det jag använder. Men framförallt blev jag berörd av tematiken, eftersom jag har haft liknande bakgrund.

BLEV DU OCKSÅ MOBBAD?

–Ja. Jag är uppvuxen i Linköping, en liten rövhåla och jag blev mobbad för att hela min familj stack ut i området där vi bodde. Min pappa gick runt i rosa och lila kläder, hade skägg och var uppfinnare. Mina föräldrar var sjuttiotalsvänster medan alla andra var moderater och läkare. Det var väldigt svårt att föra ihop vänsteridéerna som jag hörde hemma, och det jag hörde i skolan. Verklighetsuppfattningen var så olik. Dessutom var jag lätt överviktig och hade en bror som var utvecklingsstörd och autistisk. Mina föräldrar sa att man aldrig får vara dum mot någon, eller slåss. Så jag hade liksom inget självförsvar. Jag tycker att det finns en mobbningskultur i Sverige. Rädslan för avvikelser är så stor.

DU JOBBAR MYCKET MED MAKT I DINA VERK, SOM *FRÖKEN JULIE*, SOM JU HANDLAR MYCKET OM MAKTSPELET MELLAN JEAN OCH JULIE. VARFÖR FASCINERAR DERAS RELATION DIG?

–När jag började jobba med film hade jag jobbat många år med feministiska projekt, men i mitt privatliv hade jag svårt att bli ihop med någon. Det gjorde mig galen. Det var ingen brist på olika killar som var lite begeistrade, nästan som fans, till feminister. Det är kärnan för »finalfilmen« av Julie-triologin.

–I Strindbergs förord till *Fröken Julie* skriver han om »halvkvinnan«, en dålig art av kvinna, inom psykoanalysen kallar man henne »hysterikan«. Om Strindbergs pjäs handlar om att porträttera eller ha ihjäl halvkvinnan, handlar min mer om att avslöja »halvmannen«. Feministkillen som har uppstått i efterdyningarna av den extrema feministiska vågen som det är i Sverige. Att vara med en feministtjej har nästan blivit som en sorts »trophy wife«. Samtidigt verkar det som att de här feministkillarna har otroligt svårt att hantera att vara i en relation med de här feministtjejkarna, när det väl kommer ner till verkligheten. Det handlar mitt och JOSEFINES ADOLFFSSON manus om.

VARFÖR TROR DU ATT DET ÄR SÅ?

–Det finns något sorts känslomässigt eftersläp i den här världen som gör att det fortfarande är svårt för män att vara i ett underläge. När de dras till de »starka kvinnorna« vet de att det är bra, i samhällets ögon. Men när de väl är i mötet vet de inte hur de ska bete sig. Det uppstår någon slags förvirring. Det är fortfarande svårt för oss att vara jämställda och se varandra som subjekt. Män har fortfarande svårt att vara i ett underläge. Sen tror jag det finns många feministkvinnor som fått jobba mycket med självständighet, och då är det svårt att släppa in någon annan och visa sig svag. Och det är ju nödvändigt om man ska ha en relation.

GÅR DET INTE BARA ATT VARA TVÅ JÄMLIKAR?

–Det vore underbart om det kunde vara så.

DU FICK BARN FÖRRA ÅRET. VAR DET ETT SJÄLVKLART VAL?

–Det är en stor fråga för kvinnor – ska jag vara en sån som får barn eller inte. Det är ju svårt särskilt för konstnärer, för konsten tar så mycket och det kräver någon sorts konstant uppkoppling. Jag fick barn sent, så jag har fått

uppleva båda sidor – det barnlösa livet efter 35, som är lite speciellt. Och nu även livet med småbarn.

VAR DU OROLIG ÖVER HUR FÖRÄLDRASKAPET SKULLE PÅVERKA KONSTNÄRSKAPET?

–Jag tänkte på om jag skulle bli tråkig och omhändertagande och mysig, liksom förlora min udd. Men än så länge tycker jag inte att det hänt. När hon var nyfödd blev jag tagen med storm och hade inte plats för så mycket annat. Men nu finns det plats igen. Att arbeta känns som en lyx. Men det kan bli jobbigt i vår, när jag jobbar med filmen. En filminspelning är ofta mer än åtta timmar om dagen.

VAD VAR TANKEN BAKOM FÖRENINGEN JA?!

–Intendenten NICLAS ÖSTLIND på Liljevalchs sa under en föreläsning på Konstfack att det var beklagligt med jämställdheten inom konsten, men att på Liljevalchs jobbade de med retrospektiva utställningar och att det tyvärr inte fanns några kvinnliga konstnärer som hade en tillräckligt stor produktion av så pass hög kvalitet att det gick att fylla lokalerna. Några år senare var han en av tre kuratorer som initierade utställningen *Konstfeminism* som visades på Dunckers kulturhus, Göteborgs Konstmuseum och Liljevalchs. Det var ett väldigt praktiskt sätt att få feministcred och samtidigt bättra på statistiken. Några av oss som blev tillfrågade att medverka kände oss ganska skeptiska till hela upplägget. Vi bestämde oss för att skapa ett gemensamt verk, en förening som jobbade för feministiska konstnärers rättigheter. Vi gjorde en presskonferens med statistik över antalet kvinnliga konstnärer som fanns representerade på museerna. Det blev dålig stämning, för det var såklart klar övervikt på män. Vi hade också skapat ett avtal som vi erbjöd institutionerna att skriva på, som bland annat innebar att de skulle ha minst hälften kvinnliga konstnärer och att de skulle avspegla

resten av samhället. Kuratorerna blev vansinniga på oss och tyckte vi hade förnedrat dem, och vägrade samtala med oss efter det. *Föreningen Ja!* finns fortfarande, även om den är lite vilande just nu.

OM DU SKULLE BÖRJA UNDERVISA MER PÅ KONSTSKOLA, HUR SKULLE DU VILJA JOBBA?

– Det finns så extremt mycket förtryck på konstskolor, av tradition. Det är som att det »ska vara« så. Som att man ska bryta ner eleverna, och sedan bygga upp dem igen. Det är lite som ett auktoritärt föräldraskap. Jag tror inte på att låta barnet skrika sig till sömns, det handlar ju om att barnet ska ge upp. Det är lite samma sak. Professorerna är själva konstnärer, divor, som ofta har svårt att sätta eleverna i första rummet. Jag tror många av dem blir osäkra, för de inser att de är gamla, nu kommer de nya. Då ska man hjälpa fram dem, det i sig kanske är viktigare än att hålla på att gegga med sina egna konstprojekt: vända upp och ner på flaskor eller visa muttan, eller vad det nu kan vara.

HUR SER DU PÅ UTVECKLINGEN INOM FEMINISTISK KONST SEDAN DU BÖRJADE BLI AKTIV?

– Det är fantastiskt. När jag gick på konstskola, för bara lite mer än femton år sedan, fick jag kämpa för att få tillgång till några kvinnliga konstnärer över huvud taget. Det är samma sak med film. Marcus Lindén och jag gjorde en kupp mot Guldbaggegalan för ganska många år sedan. Vi skulle göra ett radio-program, och försökte göra journalistik, aktivism och konst på samma gång, för att se om det funkade. Vi dokumenterade våra egna aktioner. Vi hade tröjor där det stod »guldballe«, eller om det var »guldgubbe« och så tänkte vi hoppa upp där. Vår producent stoppade oss. Det skulle bli jätteproblem för Sveriges Radio, eftersom vi var ackrediterade som journalister.

Det var så otroligt gubbigt, så fort

»VARFÖR SKA FEMINISTER ALLTID RÄDDA HELA JÄVLA FUCKING VÄRLDEN?«

det kom in en kvinna på scen sa de »åååh vad vacker hon är«. Tänk vad det har förändrats sedan dess! Nu är det kvinnorna som bara plockar hem alla priser. Det är helt otroligt när man tänker på hur kort tid det är sedan de enda kvinnorna som fick gå upp på scenen var de som fick »bästa kvinnliga huvudroll eller biroll«.

VAD TÄNKER DU OM IDÉN ATT DET FINNS STOR KONKURRENS MELLAN KVINNOR?

– När det finns för få resurser blir folk snåla. Men när det finns plats för flera, finns det utrymme för generositet. Det är så enkelt. Nu kan tjejer vara som gubbar, och hjälpa varandra.

Samtidigt är det svårt att leva upp till kraven som ställs på feminister. Som när vi kritiserade Fröken Sverige undrade folk varför vi inte jobbade med fattiga flickor i Afghanistan istället. Tänk om man skulle ställa sådana krav på män? Varför ska feminister alltid rädda hela jävla fucking världen?

HUR SER DU PÅ DEN FEMINISTISKA KONSTEN I SVERIGE IDAG, I STORT?

– Det finns en intressant ny rörelse nu, som till exempel jag, Anna Odell och Carola Grahn har sysslat med: att använda fiktionen som vapen. Det är en intressant feministisk strategi när så många feminister blir stigmatiserade och bara tillåts göra utställningar i feministiska sammanhang. Fiktionstrenden är som en process: aktion, dokumentation, och sedan manipulation, eller fikionalisering. Istället för att bara göra en aktion, som *Gubbslem*, eller Odells iscensatta självmordsförsök, och sen bli kallad »galen feminist« i media, så tar man själv makt över berättelsen. Genom fiktionen skapar man en osäkerhet: vad är sant och vad är falskt? Man ger sig själv en maktposition. Den metoden är en ny feministisk genre just nu, skulle jag vilja säga.

Sen är det intressant att det finns en öppenhet för att man kan få vara flera saker samtidigt. Som KAKAN

HERMANSSON: hon tar inte på sig ett »högstatus-manér« utan är »något annat« i hela sin uppenbarelse. Hon är lesbisk, inte smal och arbetarklass. Hon är konstnär men kan vara med i TV utan att det är ett »konstprojekt«, som när PÅL HOLLENDER var med i *Robinson*.

FINNS DET INTE EN RISK ATT KONSTEN BLIR URVATTNAD, OM MAN INTE TAR DEN »PÅ ALLVAR«?

– Förut var det mer noga att man skulle vara konstnär, punkt slut. Utvecklingen känns lite amerikansk – att man kan få vara flera saker på en gång. Jag tycker det känns skönt, och positivt. Konsten bör gärna plockas ner från sin piedestal, om du frågar mig.

IDENTITETSPOLITIKSTRENDEN ÄR JU VÄLDIGT STARK NU. ÄR DET INTE ETT PROBLEM ATT BARA VISSA MÄNNISKOR FÅR GÖRA VISS KONST, ANNARS KRITISERAS DE FÖR ATT DE INTE »FÖRSTÅR« HUR DET ÄR ATT TILLHÖRA EN ANNAN SAMHÄLLSGRUPP?

– Jag tycker inte man kan separera verket från upphovspersonen eller resten av samhället för den delen. Det är jätteviktigt var ifrån något kommer, och jag tycker oftast det påverkar verket jättemycket. Man kan inte gå in och säga åt folk att de inte får göra en viss sorts konst. Men jag tycker att man kan gå in och kritisera någon för att inte ha mandat att prata i en viss fråga. En vit person har inte lika mycket rätt att uttala sig i om man ska få säga »negerboll« som en svart person har. Det är skitprovocerande med män som ska göra feministiska verk och få feministered. Jag har också svårt för RUBEN ÖSTLUNDS *Play*. Jag tycker det känns hela vägen att han inte vet vad han pratar om. Jag tycker det är obehagligt. Medan i *Turist* är han inne på sin egen spelplan. Det blir en helt annan tyngd i den filmen, tycker jag.

MEN OM MAN ÄR EN BRA KONSTNÄR, BORDE MAN INTE HA EMPATISK FÖRMÅGA NOG ATT LEVA SIG IN

»TANKEN PÅ ATT BLI SÅLD OCH KÖPT AV PRIVATPERSONER BÄR MIG EMOT«

I ANDRAS SITUATION? ANNARS UNDERSKATTAR MAN VÄL KONSTENS GRUNDIDÉ ATT TRÄNGA GENOM OCH NÅ NÅGON SLAGS KOLLEKTIVT MEDVETANDE?

– Känslor är ju universella men erfarenheter av att utsättas för ett specifikt förtryck går däremot aldrig att helt sätta sig in i om man inte har upplevt det själv. Som konstnär är det alltid bättre att tala utifrån sin egen position. Den positionen är i sin tur relativ. Det handlar heller inte bara om empati, utan verket fortsätter utanför verket. Jag tycker det. Kontexten där verket visas är också en del av verket. Vem som har gjort verket, med vilka metoder – allt är en del av verket.

MEN OM VI SÄGER ATT DET INTE FINNS NÅGRA BÖCKER OM MUSLIMSKA UNGDOMAR I SVERIGE. SKA MAN BARA VÄNTA PÅ ATT NÅGON MED MUSLIMSK BAKGRUND SKA SKRIVA DEN BOKEN? ELLER FÅR NÅGON ANNAN FÖRFATTARE SKRIVA DEN BOKEN, EFTER ATT HA TAGIT REDA PÅ MER HUR DET ÄR ATT VARA MUSLIM.

– Man kanske inte behöver vänta, utan vill man verkligen ha en sådan bok kanske man kan vara redaktör för en sådan bok eller skapa en plattform om man nu har möjlighet till det.

FÅR KVINNOR BARA SKRIVA OM ATT VARA KVINNOR?

– Det handlar inte om »får eller inte får«. Men jag tycker att man kan ifrågasätta. Det är alltid frågan om vem som ska föra vilken kamp. Ska man föra sin egen kamp eller någon annans kamp. Man kanske kan vara supporter.

SÅ OM MAN ÄR EN PRIVILEGIERAD PERSON, FÅR MAN HÅLLA SIG TILL ATT MÅLA TRÄD?

– Ja. Man får måla fina träd. (Skrattar). Eller problematisera den vita, heterosexuella mansrollen. Så här jobbigt är det att vara ett fint träd. Man kan bli fälld. Eller någon kan komma och palla mina äpplen.

SKULLE DU SJÄLV VARA BEREDD PÅ
ATT GE PLATS TILL NÅGON MINDRE
PRIVILEGIERAD PERSON, OM DET
INNEBAR ATT DU FICK TACKA NEJ TILL
NÅGOT DU VERKLIGEN VILLE GÖRA?

– Ja. Sen skulle jag säkert kunna bli besviken, som om jag jobbat i tre år med en filmidé, och så stod det mellan mig och en annan person för att få filmstöd, och den andra personen hade invandrarbakgrund, var trans och tjugo år och den fick pengarna istället. Såklart skulle jag bli ledsen, och tänka »fan jag lade ner tre år på något och det gick åt helvete«. Men nej, absolut. Det måste vara så.

VILKA KONSTNÄRER HAR PÅVERKAT DIG
MEST?

– YOKO ONO, MARINA ABRAMOVIC, och så många svenska kvinnliga konstnärer som var mina första möten med kvinnliga konstnärer. Som när jag pluggade i Göteborg: ANNIKA KARLSSON RIXON, ANNIKA VON HAUSSWOLFF. Jag tyckte det var helt fantastiskt, när jag såg deras bilder. ELIN WIKSTRÖM var också väldigt viktig för mig, för att komma »ur« bilden, och tänka kommunikation. Mycket av det vi gjorde med *Unfucked Pussy* var en fortsättning på den relationella estetiken. Vi flyttade den från att handla om relationer i »vita kuberna« till att luckra upp gränserna, och göra konst i media. En artikel i Aftonbladet blev en del av verket. Jag har väldigt mycket att tacka den relationella estetiken för.

HUR SKULLE EN RETROSPEKTIV
UTSTÄLLNING SE UT, FÖR DIG?

– Det har jag aldrig tänkt på. Jag antar att artiklarna skulle vara med, om saker jag gjort. Jag ser mitt konstnärskap som att ett verk leder till något annat. Dels är det en personlig utveckling: man växer och blir äldre, och ändras som konstnär. Sedan ändras samhället och konstvärlden parallellt med det. Det är inte riktigt så att jag har femton olika verk, utan ett verk leder till ett annat. Jag skulle nog vilja visa den utvecklingen, i så fall.

DU HAR ALDRIG HAFT NÅGOT
GALLERI. HUR KÄNNER DU INFÖR
KONSTVÄRLDEN?

– Jag tycker att den kommersiella gallerivärlden är problematisk och i alla fall inget för mig. Tanken på att bli såld och köpt av privatpersoner bär mig emot. Jag tycker det är bra med statliga stöd, det är jätteviktigt. Sedan tror jag att Sverige måste vakna upp lite och ge bättre information på konsthögskolorna om hur den ekonomiska verkligheten faktiskt ser ut. När jag gick på förberedande konstskola hade vi en dag, på fem år, där vi pratade om att vi antagligen skulle behöva ha eget företag och hur man sköter det. Sen är ju statlig finansiering också godtycklig, med jurysystemet. Vissa femårsperioder har det gått väldigt bra för mig, medan andra har det varit andra i juryn som kanske inte är så

intresserade av vad jag gör. Egentligen tycker jag att vi borde ha medborgarlön i Sverige. Arbete ser helt annorlunda ut idag, och det måste diskuteras. Vad är arbete? Hur ska ekonomin gå runt?

ÅNGRAR DU ATT DU INTE MÅLAR
TAVLOR?

– Nej, men det är synd att man inte får mer information på konsthögskolorna om att det är väldigt stor skillnad på att göra tavlor man kan sälja för flera hundra tusen, och att jobba mer konceptuellt, där man blir mer beroende av stipendium och bidrag.

Jag insåg ganska snart efter att jag blev färdig med min konstutbildning att jag inte skulle kunna leva på konsten, eftersom jag gjorde verk som inte var så lätta att sälja. Då var jag med på en utställning i Norrköping, där allt vi fick

i ersättning var en laxpaj till lunch. Jag kontaktade media och sa att jag skulle göra ett performance. När vi fick pajen sa jag att jag skulle hålla ett tal. Ute på trappan framför museet auktionerade jag ut min laxpaj, med förslaget att jag skulle få minst 16 000, som det hade kostat att producera verket. BITTE ANDERSSON (som gjort filmen *Dyke Hard*) stod där ute med en banderoll där det stod »Vi kan inte äta äran«. Alla, från de som städade toaletten till intendenten och curatorn hade fått betalt, men inte konstnärerna. Det blev en ganska obekväm stämning.

KONSTNÄRER SKRIVER BÖCKER, GÖR
TEATER OCH FILM. BÖRJAR ALLA
KONSTFORMER FLYTA IHOP?

– Jag tycker bara att det är positivt. Det kan nog upplevas som hotfullt om man gått på en konstskola i fem år och är »Konstnär«, och allt plötsligt börjar flyta. Förlorar man sitt existensberättigande då? Kommer kunskapen man har inte tas på allvar längre? Men det är bra tycker jag. Det är också ett sätt att skapa en jämställdhet, att skaka om alltihopa. Filmvärlden har ju blivit jätteomskakad för att det är så många som gått på konsthögskola nu som har fått göra film, och det har gått skitbra.

Konsten är flytande, den kommer aldrig att vara bestämd. Det är konstnärens uppgift, att ta reda på vad konst är, genom att hela tiden sätta den i gungning. Det måste alltid finnas ett element av osäkerhet, annars försvinner skönheten och meningen.

DU JOBBAR JU MED EN NÄSTAN
JOURNALISTISK METOD. TROR DU ATT
KONSTEN HAR STÖRRE MÖJLIGHET
ATT NÅ FRAM TILL SANNINGEN, ÄN
JOURNALISTIK?

– Nej, det tror jag inte. Men konsten har fyllt en viktig funktion som blåslampa i arslet på journalistiken. Konstnärer har börjat använda sig av journalistiska metoder och det har tvingat journalister att komma ut som subjekt, istället för att låtsas vara objektiva aktörer.

Tidigare har ju journalistiken gjort anspråk på objektivitet och sanning, på ett annat sätt än konsten har gjort. Idag är det inte så stor skillnad på en konstnär som gör en dokumentärfilm och

MICHAEL MOORE.

VAD VILL DU JOBBA MED I FRAMTIDEN?

– Jag vet inte. Just nu kan jag nästan inte tänka på något annat än rasism. Dels för det som händer i Sverige och Europa men också för att mitt barn är blandat och min partner är svart. Det är förlamande. Jag känner mig väldigt engagerad och vansinnig när jag tänker på hur det ser ut. Både i Sverige och här. Det är faktiskt en sak som gör att jag trivs väldigt bra med min partner. Att han är svart. En vit man kan inte identifiera mig med den ilska och förtryck som jag känt som kvinna. Vi delar någonting i den erfarenheten av förtryck. Det är väldigt starkt. Det går varken att likställa eller jämföra förtryck och säga att det ena är viktigare än det andra, så som feminismen ställdes mot klasskampen på sjuttioalet. Men om vi säger såhär: jag har aldrig blivit jagad och muddrad av poliser för att jag sprungit till tunnelbanan.

Vi avslutar andra träffen med att gå förbi Fia-Stinas lägenhet. Vi passerar en nergången farstu med skitig heltäckningsmatta som stinker kemiskt av citronrengöringsmedel och kommer till lägenheten, som är ljus med sparsam dekoration. Över köksbordet hänger ett ärvt broderi:

»Små små ord av kärlek
sagda varje dag
hemmet gör till himmel
livet till behag«

Fia-Stinas sambo, pilatesinstruktören och affärsmannen RickyJames kommer och hälsar. Han har stort afro och skjorta. Barnet tittar upp från sin lek. Bredvid broderiet hänger hennes första teckning, imponerande figurativt för att vara gjort av ett spädbarn.

KAN DU TÄNKA DIG ATT BO I SVERIGE
PERMANENT?

– Det är svårt. Jag tror det är känslan av att vara i exil som jag gillar jättemycket. Att inte vara ingeggad, att vara en fri agent. Alltid när jag är i Sverige får jag frågan om jag »flyttat hem nu«. Det är sån hets att man måste bo på en plats, liksom. Man måste välja.

VAD ÄR DITT IDEALSAMHÄLLE?

– Så jämställt som möjligt. När jag tänker på hur jag vill att livet för min dotter ska se ut vill jag att hon ska bo i ett samhälle som är öppet för olikhet och mångfald. Att det ska vara ren luft och finnas bra sjukvård och bra barnomsorg.

MEN ÄR DET INTE SVERIGE DU
BESKRIVER? I ALLA FALL SOM DET
BRUKADE VARA.

– Ja. Ett Sverige utan
Sverigedemokraterna i så fall.

TEXT: IDA THERÉN
FOTO: AGNES THOR

FREMSKRITTSPARTIET OCH KULTUREN

Sedan 2013 sitter norska Fremskrittspartiet i regeringsställning.

Ett parti som i Sverige ofta jämförs med Sverigedemokraterna, men delar de också kulturpolitik?

Anders Rydell tar avstamp i en norsk kulturskandal för att ta reda på det.

FÖRRA VÅREN BLOSSADE en av årets mest infekterade kulturdebatter upp i Norge. Ursprunget var en kort textpassage i Trondheim konstmuseums halvårsprogram för våren 2014. Museets chef sedan ett par år tillbaka, Pontus Kyander, skrev i sitt förord om den våg av nationalism som de senaste åren hade sköljt över Europa med högerextrema partier i allt fler parlament som resultat. Han lyfte även fram situationen i Norge och skrev: »I den meningen är inte norsk nationalism bättre eller sämre än någon annan. Den uttrycker sig som vilken annan form av nationalism, och den rymmer samma uteslutande mekanismer. Nationalistiska partier – FrP är ett av dem – är farliga eftersom de relativiserar föreställningarna om mänsklig gemenskap, om mänskliga rättigheter, om likhet. De är en syra som äter våra själar, som eroderar vår respekt för andra – om dessa andra av någon anledning trampar samma mark som vi själva.«

Kyander kunde dock inte föreställa sig vilka konsekvenser som skulle följa på att han valt att även definiera norska Fremskrittspartiet som nationalistiskt. Inte långt efteråt får Kyander ett sms från sin överordnade chef, Suzette Paasche vid Museene i Sør-Trøndelag. Hon meddelar att både kulturministern Thorhild Widvey och statministern Erna Solberg har varit i kontakt med styrelseordföranden. Enligt henne är de »provocerade« av Kyanders text och även Paasche är missnöjd och anser att det är onödigt och skadar museets renommé: »Jag vet inte vad du håller på med, men nu har du klarat av att sätta igång ett helvetes liv«, skriver hon.

Snart blossar det hela upp i norska medier. Men fokus vänds snart mot regeringen. Solberg förnekar

att hon varit i kontakt med ärendet, medan kulturministern menar att hon »bara ville kolla fakta«. Widvey kallas dock till utskottsförhör i Stortinget.

Händelsen är betydelsefull om man ska förstå Fremskrittspartiet och dess roll i den norska kulturdebatten. För varken Widvey eller Solberg tillhör partiet, de kommer från Høyre, Norges motsvarighet till Moderaterna. Bakgrunden är att Høyre sedan valet hösten 2013 delar regeringsmakten med just Fremskrittspartiet.

Sedan ett samarbete inleddes med partiet har Høyre återkommande försvarat Fremskrittspartiet och genomfört något som kan liknas vid en »white wash« – nämligen succesivt förnekat att partiet skulle vara högerpopulistiskt, rasistiskt eller främlingsfientligt. Kyander-affären visade att även »nationalistiskt« enligt Høyre är ett för starkt ord för regeringspartnern. Frågan är då – vad är egentligen Fremskrittspartiet? Och vad vill de med kulturpolitiken?

ÄVEN OM PARTIET i den svenska debatten ofta jämförs med Sverigedemokraterna är dess historia ganska annorlunda. Det som sedermera skulle utvecklas till Fremskrittspartiet grundades redan 1973 av kapitalisten och liberalen Anders Lange som Anders Langes parti. Ett protestparti som förespråkade mindre statligt inflytande i människors liv och kraftigt sänkta skatter. Förebilden var Mogen Glistrups parti som grundats något år tidigare – föregångaren till Dansk Folkeparti.

Redan i valet samma år fick Anders Langes parti fem procent i stortingsvalet. Efter Langes död skulle partiet under andra hälften av 1970-talet

komma att övertas av Carl I. Hagen som också döpte om partiet efter danska förlagan. Han skulle leda Fremskrittspartiet i nära tre decennier. Det var också först i samband med Carl I. Hagens inträde som partiet till sin struktur alltmer började likna ett vanligt parti och också formulerade en kulturpolitik 1977. Det centrala begreppet för partiet är kulturarvet: »FP:s hållning till samhället, skolan, kulturen och viktiga samhällsinstitutioner har sin utgångspunkt i det värdefulla i det norska historiska arvet, norsk livsstil, språk och traditioner« – som man skrev 1977. De bärande fundamentet för detta är det »västliga kulturarvet med basen i en kristen livssyn«.

Men grunden för partiets politik var framför allt nyliberal, där en nedmontering av den starka staten stod i centrum. Detta skulle delvis komma att förändras under de kommande decennierna, då partiet utvecklades mer till ett tydligt högerpopulistiskt parti. Under 1990-talet skulle många av de nyliberala och frihetliga anhängarna lämna partiet.

Kritiken mot invandring hade tagit form redan under 1980-talet, men skulle bli hårdare under 1990-talet. Från att tidigare i huvudsak kritiserat invandringen från ett ekonomiskt perspektiv började man nu se den som ett kulturellt hot. Retoriken förändrades samtidigt som partiet fick allt högre väljarstöd – invandringskritiken gav utdelning.

Det verkliga genomslaget för partiet skulle komma först under 2000-talet, då Carl I. Hagen 2005 ledde partiet till en ny rekordnotering med över 22 procent i valet till stortinget. I opinionsundersökningar har partiet haft ända upp till 35 procent.

ENLIGT DEN NORSKA kulturhistorikern Ole Marius Hylland så har kulturpolitiken följt partiets politiska utveckling.

»Under 1980-talet var kulturpolitiken mer märkbart marknadsorienterad, man förespråkade att ett flertal kulturområden skulle vara självfinansierade. På 1990-talet kommer nya tydligare och principiellt ideologiska inslag i programmet. Under 2000-talet, framför allt under andra delen, sker en tydlig förskjutning mot att fokusera på kulturen som en sammanhållande gemenskap, med värderingar som binder samman nationen«, säger Hylland.

Enligt Hylland har den röda linjen i partiets hållning till kulturpolitiken de senaste 35 åren varit kulturarvet – men med en något annorlunda kulturdefinition.

»Analytisk kan säga att partiets kulturpolitik vilar

tungt på vad som ofta beskrivs som en bred definition av kultur; kultur som värdebaserad gemenskap och inte kulturen som ett estetiskt uttryck.«

Partiet har inte haft en officiell hållning till samtidskonsten men däremot har enskilda politiker ofta hånat vad de beskriver som »svårbegriplig« och »smal« konst. Enligt Hylland är detta både ett utslag av en outtalad konstsyn och partiets antielitiska hållning.

»Huvudproblemet med den smala konsten för Fremskrittspartiet är att en liten elit använder samhällets gemensamma medel för att finansiera konst som bara intresserar denna elit.«

DET FINNS BÅDE skillnader och likheter mellan Fremskrittspartiet och Sverigedemokraterna på kulturområdet. Fremskrittspartiet har återkommande kraftigt tagit avstånd från Sverigedemokraterna och inte velat inleda något som helst samarbete partierna emellan. Sverigedemokraterna betraktar däremot det norska partiet som en förebild. Mattias Karlsson, som tagit över partiledarrollen under Jimmie Åkessons sjukledighet, menade i en debattartikel i Aftonbladet att de ideologiska och politiska likheterna är långt fler än skillnaderna: »slå vakt om den nationella identiteten och kulturarvet, begränsa invandringen, motverka islamisering, förbättra pensionärernas villkor, skärpa straffen, stärka försvaret, effektivisera och minska biståndet«.

I Norge har dock partiet oftare jämförts med Ny demokrati än med Sverigedemokraterna i svensk politik.

Den stora skillnaden mellan partierna återfinns framför allt i deras historia, där Fremskrittspartiet grundades som ett liberalt populistparti som succesivt rörde sig mot att bli alltmer högerpopulistiskt, nationalistiskt och invandrarkritiskt. Sverigedemokraterna som grundades som ett uttalat rasistiskt parti har gjort den omvända resan och rört sig mot att bli ett högerpopulistiskt och socialkonservativt parti – men där motståndet mot det mångkulturella samhället alltid stått i centrum. Man skulle kunna säga att de båda partierna har mötts från var sitt håll.

När det kommer till kulturpolitiken är de närmast identiska. Det nationella kulturarvet står i centrum, något som måste bevaras – men också beskyddas från globalisering, invandring och mångkultur. Fremskrittspartiet definition av kultur som en »värdebaserad gemenskap« delas också av Sverigedemokraterna, med deras antropologiska kulturbegrepp där kultur är »seder och bruk« – inte

estetiska uttryck.

Däremot tycks Sverigedemokraterna genom sitt direkta arv från nationalsocialismen hysa en starkare antipati gentemot samtidskonsten, inte bara som ett elituttryck utan som något artfrämmande som ska bekämpas. Det särartbiologiska i förhållande till samtidskultur är inte alls i lika hög grad uttryckt hos Fremskrittspartiet, kanske just för att partiets rötter återfinns i mer klassisk högerpopulism.

Ole Marius Hylland menar dock att Fremskrittspartiet de senaste två, tre åren tydligt tonat ner de radikala elementen i sin politik – sedan ett regeringssamarbete för första gången blev möjligt för partiet. Han menar att kulturpolitiken inte är tillräckligt viktig för Fremskrittspartiet för att riskera en konflikt med Høyre.

»I budgeten har de inte gjort något tydligt avtryck på detta område, med ett par undantag. De har velat skära i presstödet, bland annat till ett par samiska tidningar. Men Fremskrittspartiet är i Stortinget ett mycket mer nyktert parti än var de ger uttryck för både i partiprogram och i politiska utspel.«

Det skulle kunna gå att betrakta Kyander-affären från detta perspektiv, som ett sätt att försöka rentvå buken från det bruna. Både Fremskrittspartiet, och samarbetspartnern Høyre, arbetar för att politiskt legitimerar partiet – och framställa det parti som Anders Bering Breivik länge var medlem i som en ansvarstagande regeringspartner. Det är inte osannolikt att Sverigedemokraterna, och ett eventuellt politiskt samarbetsparti, i framtiden försöker gå samma väg. Politisk nymålning döljer förvisso ytan, men den förändrar inte ideologin.

ANDERS RYDELL
CHEFREDAKTOR PÅ KONSTNÄREN

Varje droppe färg i avloppet är en droppe för mycket

Kadmium är en giftig tungmetall som finns i vissa konstnärsfärger (olje-, akvarell- och akrylfärg).

Du kan bidra till en bättre miljö genom att välja att måla med kadmiumfria färger och ta hand om dina färgrester på rätt sätt.

Mer information om hur du målar miljöanpassat finns på www.kappala.se

KÄPPALA

För renare sjöar och skärgård

ateljé, galleri, utställning, transport, kameror...

förmånliga försäkringar för medlemmar i KRO och KIF

Danderydsgatan 14
114 26 Stockholm
tel 08 440 54 40
fax 08 678 29 20
info@gefvert.se
www.gefvert.se

gefvert
FÖRSÄKRINGSMÄKLARE

Konstnärsmaterial av högsta kvalitet till låga priser

Konstnärernas Centralköp grundades varen 1962. Att skapa en kooperativ butik föll sig naturligt då folkrörelserna vid den tiden var starka. Verksamheten var begränsad i början, vi hade bara öppet en dag/veckan och köerna till butiken ringlade långa. Syftet var att tillgodose medlemmarnas behov av bra material till en billig slant. Man kan säga att Konstnärernas Centralköp kom till av solidariska skäl.

Idag har vi ca 3000 medlemmar spridda över landet. Alla kan bli medlemmar. Du får då 10 % rabatt på hela vårt sortiment och erbjuds att delta i evenemang och föredrag om olika material. Även du som inte är medlem är välkommen att handla.

Vi som arbetar i butiken är själva konstnärer, vilket medför ett intresse och en praktisk kunskap om de olika produkterna och deras användning. Vi samarbetar med ett femtiotal leverantörer från olika länder. Vår ambition inför framtiden är att bibehålla den kooperativa andan och att fortsätta tillhandahålla produkter av hög kvalitet till låga priser. Vi breddar hela tiden vårt sortiment och samlar och förmedlar kunskap inom området.

Läs mer om oss på vår hemsida. Välkommen att besöka vår webshop och vår butik vid Mosebacke torg mitt i Stockholm!

konstnärernas
CENTRAL KÖP

Butik öppet mån-fre 10-18, lör 11-15, Fiskargatan 1, Stockholm. Webshop konstnarernas.se

BLOMMOR OCH KULTURPOLITIK

KRISTOFFER SVENBERG är konstnär med ett tydligt politiskt tilltal i sina projekt. Han är en av medlemmarna i Konstgruppen Almedalen vars syfte är att stärka samtidskonstens roll inom kulturpolitiken och påverka makthavare. Konstgruppen arbetar bland annat med att bekämpa myter om samtidskonsten, som att »konsten är en livsstil«, »konsten är fri« eller »kreativitet räcker«. Kristoffer driver även projekt på konstnärliga utbildningar och inspirerar ungdomar till att skapa konst i det offentliga rummet.

STINA OSCARSON är fri intellektuell och arbetar som dramatiker, regissör och skribent. Hon har varit konstnärlig ledare för Orienteatern och chef för Radioteatern. Idag skriver hon om kulturfrågor för DN och ingår som partipolitiskt obunden i en arbetsgrupp som utvecklar Miljöpartiets kulturpolitik. Stina har tillsammans med Mats Söderlund skrivit den rykande färska *Handbok för en ny kulturminister* och tog initiativet till Skuggutredningen, ett alternativ till Kulturutredningen.

SANNA RAYMAN är ledarskribent för Svenska Dagbladet och medverkar regelbundet i Godmorgon, världen! i P1. Hon vill bidra till att kulturpolitiken diskuteras även på högerkanten, istället för att skribenterna bara kastar sig in i kulturdebatter. På grund av sin bakgrund inom scenkonsten är hon intresserad av diskussioner om stödformer i kulturlivet. Sanna välkomnar att ansökningsförfarandet inom det fria kulturlivet har blivit mer transparent och öppet för nya aktörer.

Efter åtta år med moderatstyrd kulturpolitik har miljöpartiet tagit över kulturdepartementet. Har ledarskiftet inneburit en ny kulturpolitisk riktning? KONSTNÄREN bjöd in till ett panelsamtal för att tala om ekomärkt kultur, Alice Bah Kuhnes mardrömsstart och blommor som uppror.

MAGDALENA DZIURLIKOWSKA är samtalets moderator. Hon är konstnär, konstkritiker och föreläsare. I sitt konstnärskap arbetar hon med videoverk där personliga berättelser, feminism och humor är nyckelbegrepp. Hon skriver om konst för dagspress och konsttidskrifter, bland annat för Göteborgs-Posten, Sydsvenska Dagbladet och Konstperspektiv. Gerlesborgsskolan i Stockholm är hennes bas som lärare men hon frilansar också på andra konstutbildningar. Hon är styrelseledamot i KRO och undersöker kulturpolitiken för tidskriften Konstnären.

PATRIK STEORN är sedan ett år tillbaka chef för thielska galleriet i stockholm. Han vill skapa ett museum som sätter kulturarvet och samlingarna i fokus och som samtidigt öppnar upp sig i dialog med samtidskonst. Närmast kommer han från Stockholms Universitet där han forskat och undervisat i konstvetenskap och modevetenskap. Hans forskningsprofil har präglats av att se på sekelskiftet med nya ögon. I sin doktorsavhandling *Nakna män* diskuterar han maskulinitet i svensk bildkultur under tidigt 1900-tal.

Magdalena: När Alice Bah Kuhnke presenterades stack Åsa Linderborg ut när hon sa att en kulturminister borde ha profilerat sig i kulturpolitiska frågor, vara en ideolog och en visionär. En månad senare kritiserades Alice Bah Kuhnke från många håll. Hur reagerade ni på valet av kulturminister och vad tänker ni om debatten?

STINA: Jag blev förvånad när kulturministern presenterades men kände mig också ganska blank. Debatten har handlat för lite om det Alice Bah Kuhnke vill göra, för det finns en ambition där, om än vagt formulerad. Det är en kulturpolitik som befinner sig långt ifrån en borgerlig agenda, den bygger på ett underifrånperspektiv, på ett demokrati- och mångfaldsarbete. Fokus i de kulturpolitiska debatterna ligger sällan på politiken, och det beror på att kulturen har fått ta över den havererade välfärdspolitiken. Den ska lösa den ekonomiska och ekologiska hållbarheten och klassklyftorna...

SANNA: Folk förväntar sig inte att kulturen ska lösa allt detta. Det är en effekt av att du och andra kulturarbetare begär att politikerna ska säga vad de ska ha kulturen till. Då försöker de hitta på något fint att berätta. Varken Lena Adelson Liljeroth eller Alice Bah Kuhnke är skickade att måla upp visioner av hur samhället ska bli med hjälp av kulturen.

STINA: Vad jag frågar är inte vad vi ska ha kulturen

till, utan vad vi ska ha samhället till. Det är från Näringsdepartementet det kommer krav på mätbara resultat inom konsten och då söker man förtvivlat efter saker som går att mäta. Jag är jätterädd för den utvecklingen.

KRISTOFFER: Kulturpolitik tas inte på allvar i något av partierna, och därför tror jag inte att vi kommer få en kulturminister som kan lösa alla problem rakt av. Jag kommer ihåg när Lena Adelson Liljeroth besökte Konstfack. Det fanns enormt mycket kompetens runt henne, men när hon blev grillad kunde hon inte föra sig i den diskussionen. Det kändes som om Adelson Liljeroth gick en åttaårig utbildning och förmodligen lärde hon sig något.

Magdalena: En ministerpost är inte rätt plats för utbildning. För mig känns det odemokratiskt att vi har haft flera kulturministrar som inte är insatta i kultur, eftersom det i vårt samhälle finns många som har ett stort intresse och kunnande inom humaniora och konst. Hur kommer det sig att regeringar, oavsett färg, inte tycker att det är viktigt?

SANNA: Det är inte Alice Bah Kuhnkes brist på kulturpolitiskt kunnande som legat henne i fatet, utan hennes politiska hantverk som fallerat. En kulturminister är inte ett fackligt ombud för

kultursfären och kulturministerposten skiljer sig inte från andra poster.

PATRIK: En minister för ett område ska ha potentialen att inspirera det området. I den bästa av världar har en kulturminister nätverk i och erfarenhet av både kultur och politik, det behöver inte vara en motsättning.

STINA: Vi kommer aldrig att ha en kulturminister som kan varenda konststart, det är mycket bättre att vi har någon som kan politik men som är bildad, som har respekt för kulturen och en idé om vad konsten kan betyda.

Magdalena: Och där brister det, tycker jag.

STINA: Nu har man parat ihop kulturen med demokratiområdet så det är en annan vinkel på det. Det är ett tydligt ställningstagande. Jag kan tycka att det är lite synd.

Magdalena: Varför tror ni att Socialdemokraterna gav posten till Miljöpartiet som inte är särskilt profilerat inom kultur?

SANNA: Ren taktik. Socialdemokraterna var mer sugna på andra poster och för dem vägde kulturområdet lätt. Det är provocerande att Miljöpartiet tog en ministerpost som de inte hade en politik för.

PATRIK: Det är en politisk förskjutning. Kulturen

»BARA GENOM ATT MÅLA EN BLOMMA BEGÅR VI EN ILLOJAL HANDLING MOT DET RÅDANDE SYSTEMET«

har haft en viktig roll i folkhemsbygget, men den uppgiften har man frångått. Vad det handlar om i grunden är vilka frågor som är nationellt viktiga. I Sverige är inte kulturen en av kärnfrågorna.

Magdalena: Hur uppfattade ni kulturbudgeten?

KRISTOFFER: Jag är glad över fri entré på museerna. Det skapar offentlighet och tillgänglighet, och det öppnar upp för grupper som annars inte går dit.

SANNA: Myndigheten för kulturanalys, vars nedläggning jag beklagar, kunde se att det inte kom nya grupper till museerna. Det är inte heller rätt att signalera att kultur är gratis.

PATRIK: En stor grupp som kom var de som redan gick på museerna, men det kom också nya grupper och detta ökade vartefter. Man fick ner trösklarna.

STINA: För mig är det anmärkningsvärt att det inte görs några satsningar på mediapolitiken. Det skulle behövas en digital strategi för hela området. Exempelvis att slå ihop public service bolagen och låta bredbandsbolagen som tjänar pengar på innehållet betala en avgift som fördelades till de som skapar innehållet.

PATRIK: Kulturkritiken lever ett utsatt liv. Det norska kulturrådet har inrättat kritik som ett eget stödområde. Den kritiska diskussionen behövs för att konstfältet ska vara levande. Jag skulle också

vilja se förstärkningar för kulturarvet inom budgeten och en breddning av begreppet kulturarv. Det handlar inte bara om artefakter utan om dans och rörelser, politisk aktivism och journalistik. Konstnärliga fristäder är också en viktig del av kulturen.

SANNA: Det jag reagerar på i budgeten är satsningen på konst- och kulturverksamheter i miljöprogramsområdena. Det är en riktad konstnsatsning med tydligt mottagarperspektiv och stort inflytande för medborgarna. Konstnärerna sätts inte i första rummet och konsten instrumentaliseras. Detta blir nedvärderande både mot konstnärer och förortsbefolkning. Tillgänglighet i sig är ett viktigt värde, men det finns olika sätt att förverkliga det på.

KRISTOFFER: När uppdragen är så färdigformulerade kan jag undra om man måste ha konstnärer för att utföra dem. Är det verkligen det vi ska ha konsten till?

Magdalena: Varför har vi kulturpolitik? Hur ska politiken styra kulturen och när ska politikerna hålla tassarna borta?

SANNA: Kulturpolitik finns för att vi vill ha kultur och anser att den inte bär sig själv. Kulturpolitiken ska agera infrastruktur för kulturen i form av stöd, platser och den återväxt som sker i skolorna. Politikerna ska däremot inte styra kulturen i innehållslig mening.

KRISTOFFER: Kulturpolitik ska skapa möjligheter. Villkoren för kulturarbetare är för dåliga. Genom att förbättra dem skulle man också ta itu med en klassfråga. Kulturlivet befolkas av medelklassen och de som inte har råd silas bort. Endast tretton procent av studenterna på konsthögskolor har arbetarklassbakgrund.

Magdalena: Hur ser ni på Sverigedemokraternas kulturpolitik? De ser ut att få reellt inflytande i en rad kommuner. Kommer det att påverka kulturpolitiken och stödet till samtidskonsten?

SANNA: Det finns ingen risk för det eftersom man inte låter dem komma fram. Dessutom är de inte speciellt professionella. Det som är farligt med Sverigedemokraterna är att de är som kung Midas fast tvärtom, allt de vidrör blir skit. När de hävdar något som är helt rätt börjar folk backa även från det. De vill att man ska värna kulturarvet, och plötsligt kan en sådan ståndpunkt bli politiskt inkorrekt, eftersom Sverigedemokraterna tycker det.

KRISTOFFER: Jag är trött på att diskutera dem. De har ett lobbyinflytande och det finns folk som lyssnar på dem. Det skrämmande är att de står för ett kulturförakt, som fler än deras anhängare tycks bära på.

STINA: De har ett förakt för det nyskapande och för

»KONSTNÄRERNA SÄTTS INTE I FÖRSTA RUMMET OCH KONSTEN INSTRUMENTALISERAS«

mångfalden, och det beror på att de har en annan definition av kultur. De flesta förknippar kultur med utveckling, inte med ett konserverande och gränsbyggande. Men rent historiskt har man ofta använt kulturen till det. Det enda sättet att inte låta Sverigedemokraterna påverka är att ha en ideologisk diskussion om deras motiver.

Magdalena: *I dagens politik integreras miljö och feminism i många sammanhang. Hur skulle det se ut om frågor om kultur flätades in i olika diskussioner? Är det önskvärt och varför?*

KRISTOFFER: Absolut. Det handlar om att få in andra aspekter i den politiska diskussionen.

SANNA: Det går inte att beordra att vi ska ha de eller de glasögonen på oss. Det fungerar inte.

STINA: Att anlägga ett kulturperspektiv är att börja i fel ände. Vi borde se till att alla har tillgång till bildning och kunskap via en fungerande skola. På så sätt får vi en vidgning av alla frågor, inte genom att ta in kulturen via en genväg. Vi har ett dokument om de mänskliga rättigheterna, vi behöver inte fler policy-dokument.

PATRIK: Hur får man störst synlighet för en fråga, ska den integreras eller lyftas separerat? Där måste man arbeta strategiskt på båda sätten. Feminismen

och miljötänkandet är sprungna ur rörelser, man kanske skulle behöva en kulturlobby också?

Magdalena: *Är konsten politisk i sig eller bör den avhålla sig från att vara politisk?*

SANNA: Jag har inga synpunkter på det, konsten får vara vad den vill. Däremot är det ganska vanligt med politisk konst och det kan jag tycka är trist eftersom de politiska budskapen som tas upp där är rätt banala. Sådan konst är politiskt på ett sätt som inte begriper sig på politik.

KRISTOFFER: Konsten måste inte nödvändigtvis vara politisk, men min uppfattning är att konsten bara är marginellt politisk idag, den är närmast apolitisk. Villkoren för konsten är för dåliga för att den ska kunna vara verkligt politisk.

STINA: Jag tror inte att villkoren är för dåliga för att konsten ska vara politisk. Istället är det något i tiden som gör människor rädda. Det finns ett grundläggande fel när vi pratar om politisk konst eller politisk teater, för då avser vi bara konst som är kritisk mot det rådande systemet. Konsten som bekräftar det rådande systemet är också politisk. Att bygga jättearenor där kulturchefer skapar invigningsföreställningar med populära artister är också politisk konst. Hur kritisk man än är inom

ramverket för en sådan eventkultur kommer det man gör ändå att tjäna deras syften. Konst som går den politiska maktens intressen är farlig, men istället för att det uppmärksammas betraktas den som apolitisk.

PATRIK: Konsten kan aldrig vara någonting i sin essens utan det handlar om hur man handskas med den och vilka syften den används till. En sådan instrumentalisering av konsten sker på båda sidor. Den instrumentaliserade politiska konsten kan kännas platt och propagandamässig, precis som den konst som används av marknaden. Bra politisk konst är subversiv utan att vara förutsägbar. Anna Odells konstverk skapade en jättedebatt som var oförutsägbar.

STINA: Bara genom att måla en blomma begår vi en illojal handling mot det rådande systemet. Vi är så ineffektiva vi kan vara, vi är inte produktiva i lönsamhetsbetraktelse, och därför kan jag aldrig säga att konsten är apolitisk.

Magdalena: *Många människor har svårt att tänka sig ens en dag utan musik, film, litteratur, dans eller bildkonst. Tina Ehn, miljöpartiets kulturpolitiska talesperson sa till mig innan valet att människan består till sjuttio procent av*

kultur. Samtidigt satsas det 0,8 procent av stadsbudgeten på kultur. Varför så lite?

STINA: Allt handlar om prioriteringar och ett samhälles grundläggande värden. Vad man satsar på måste ställas i relation till övriga poster. Vi har ett enormt välfärdssamhälle, så även knappt en procent är mycket pengar.

KRISTOFFER: Jag resonerar inte alls så. Det är på tok för lite.

SANNA: Det skulle gärna få vara en procent för mig, men jag tror inte att det kommer bli fem eller tio procent.

Magdalena: Det fria kulturlivet är det som varken är knutet till statliga eller kommunala institutioner eller bedriver kommersiell verksamhet. Det är främst i det fria kulturlivet som samtidskonsten skapas och många ser utställningar som produceras där. År 2009 sågs dessa utställningar av tre miljoner besökare. Det fria kulturlivet inom alla konstområden får ungefär fem procent av kulturbudgeten. Hur kan den fria konsten stärka sin ställning?

KRISTOFFER: Här vill jag göra en liknelse med forskning. Man ger hellre pengar till det som redan är formulerat och etablerat. Nästan inga pengar går

till ny forskning eller till den fria kulturen. Vi borde arbeta för att politiker inte ska vara så ignoranta inför konst och kultur.

STINA: Hur ska vi kunna arbeta med det? Enda sättet är att fortsätta värna sin frihet. Det är ett ställningstagande som varje konstnär måste göra, det kan inte göras uppifrån. Som konstnär måste jag erövra min frihet varje dag, det är en kamp. Ska du vara fri och inte gå någons intressen får du rannsaka dig själv: varför gör du det här uppdraget, vad är det du vill, vilka drivkrafter har du? Självkänsla och moraliska frågor är eftersatta i konstnärsyrket eftersom det är så lätt att sälja sig till olika saker. Man får hitta en plats där man är bekväm med de kompromisser som måste göras.

KRISTOFFER: Man kämpar för frihet, men konsten är inte fri.

SANNA: För att återgå till strukturerna i det fria kulturlivet, det finns en självbild inom den fria scenkonsten att man inte är etablerad trots att en fri teater mycket väl kan vara en institution. Dessutom finns det en god samverkan mellan de stora och de små drakarna.

STINA: Scenkonsten har kommit längre där än andra konstområden. Det ligger i teaternas uppdragsbeskrivningar att de ska samarbeta, och det

är reformer som inte kostar något.

KRISTOFFER: Inom bildkonsten finns det inte alltid tillgång till tydliga scener när man vill röra sig bortom det självklara. Jag har varit på så många samtal om konst och ekonomi och känt att det som sägs inte är relevant för det sätt som jag arbetar med konst på.

Magdalena: Vilka är de viktigaste politiska konst- och kulturfrågorna nu?

STINA: Att koppla ihop kulturpolitiken med bildning och utbildningspolitik. Att hitta en digital strategi för mediapolitiken och koppla den till kvalitet. Att göra det lättare att få pengar till verksamhet istället för att sponsra byggnader. I många svenska städer finns arenor som betalas med skattepengar. De får förlustbidrag för att finnas. Vad skulle inte de här pengarna kunna göra om de omsattes i kulturverksamhet? Verksamhet ses inte som en investering, men en byggnad gör det. Det är ett tankefel.

PATRIK: Som institutionschef kan jag bekräfta detta. Det är oerhört problematiskt.

KRISTOFFER: Det viktigaste för mig är att förbättra villkoren för kulturutövare. Mycket kompetens inom kulturområdet desarmeras genom instrumentalisering. Kulturarbetare är inte fria utan placeras in i arbeten där kulturen ska tjäna någon

»DET ÄR ODEMOKRATISKT ATT VI HAR HAFT FLERA KULTURMINISTRAR SOM INTE ÄR INSATTA I KULTUR«

annans syften. Man borde erkänna kulturen som ett kunskapsområde.

SANNA: Skolan är det mest centrala. Det andra jag tänker på är privata pengar. Vi har en mycket eftersatt mecenatkultur i Sverige, och där kan vi lära av andra nationer. I Sverige uppfattas kulturen som något staten tar hand om, inte som ett samhällsansvar för var och en. Men det är viktigt att alla är med där och drar ett lass för att kulturen ska bli en samhällsbyggande faktor. Visst, stora elefanter stödjer varandra, Volvo sponsrar Göteborgsoperan, men det som inte finns är ett naturligt utbyte på de lägre nivåerna.

PATRIK: Det är en utmaning att få stöd från privata marknadskrafter i offentlig kulturpolitik. Museer och konsthallar lägger ner mycket arbete på att utveckla kontakter med enskilda finansiärer. De ekonomiska strukturernas förändring i samhället har inneburit en omförhandling av gränsdragningar mellan det privata och offentliga, och det påverkar kulturpolitiken. Det rör inte bara finansieringen, utan även hur publiken tilltalas, där frågor om representation och social inkludering kommer in.

Magdalena: Hur kommer eftervärlden att se på den kulturpolitik som bedrivs idag?

STINA: Det beror helt på var skolkrisen tar vägen. Antingen kommer vi att bygga upp det vi har raserat. Vi gick ju mot en mer jämlik skola och kunskapsnivå som förstördes med kommunaliseringen av skolan och friskolereformen. Eller, om vi inte gör något åt skolkrisen, kommer vi att få ännu större bildningsklyftor och då har vi ett allvarligt demokratiproblem.

KRISTOFFER: Kulturpolitiken som förs idag är undermålig. Politiken i stort handlar mest om ekonomi och jobb, men om vi ska bygga ett samhälle så är kulturen viktig eftersom den bidrar med mångfald. Konst och kultur kan skapa utrymme för andra värden, för det som annars blir uppätet av mer dominerade intressen. Men den här processen kan inte ske om inte konsten får stöd från politiskt håll. Jag hoppas på en framtid där kulturpolitik värderas högre.

TEXT: MAGDALENA DZIURLIKOWSKA

BILD: KARIN HAGEN

FRISTÅENDE KURSER

Konstfack erbjuder löpande fristående kurser för dig som är yrkesverksam inom bild-, design- och konstområdet.

Läs mer på vår hemsida.

www.konstfack.se

Konstfack
University College of
Arts, Crafts and Design

BECKERS KONSTNÄRSSTIPENDIUM 2015
JULIA BONDESSON
24.1 – 8.3 2015

FÄRGFABRIKEN

HÖGA KUSTEN-stipendium

Höga Kustenstipendiet delas ut av Kramfors kommun. Stipendiet består av ett kontantbidrag på 10.000 kr och 2 veckors logi i Höga Kusten

Höga Kustenstipendiet kan sökas av verksam nordisk bildkonstnär. Stipendiaten erbjuds möjlighet efter vistelsen i Höga Kusten ha utställning i Kramfors konsthall.

Ansökningsblankett och mer information:
ninni.mellander@kramfors.se

www.kramfors.se

Ansökan ska vara kulturenheten tillhanda senast 23 januari 2015.

ÅDALEN & HÖGA KUSTEN

Aktuella utställningar

KONSTHALLEN • KULTURENS HUS LULEÅ

15 november – 18 januari
Annika von Hauswolff

24 januari – 29 mars
Assa Kauppi

15 november – 14 januari
Mia E. Göransson

24 januari – 29 mars
Minna Raunio & Mark Roberts

15 november – 18 januari
Hanna Kanto

24 januari – 29 mars
Lotta Söder

15 november – 14 januari
Kari Steihaug

24 januari – 29 mars
Luleå Kommuns konstinköp

För övrigt utställningsprogram och information,
www.kulturenshus.com/konsthallen

LEDARE KRO/KIFKATARINA JÖNSSON NORLING
JOHAN WINGESTAD

Foto: Yva Hällgren, Rose-Marie Fasth

Blir 2015 den positiva vändpunkten för konstpolitiken?

TAGGORD Politiska resultat, En miljard kronor, Valkampanj, Länsvisa talespersoner, Produktionsvillkor

År 2014 är ett bra exempel på att konstpolitiskt engagemang kan ge resultat. Vi har i valrörelsen fått socialdemokratiska löften om en nationell handlingsplan för bild- och formkonsten och att trygghetsystemen ska anpassas till kulturskapares villkor. Vi har fått beslut om att estetiska ämnen ska bli obligatoriska i gymnasiet, satsningar på offentlig konst och kulturskolan. Vi kan se hur satsningar görs på bild- och formkonsten i flera län. Vi har fått en ny lag där kulturstiftelser skattebefrias och ett reviderat MU-avtal. Samtidigt slog BUS igenom miljardvallen i år. Sedan BUS verksamhet startade för 25 år har nu över en miljard kronor transfererats till upphovsmän på bild- och formområdet genom IV-ersättning, följerätt och andra upphovsrättsliga ersättningar. Det var KRO:s årsmöte som 1989 tog beslut om att satsa kollektivt insamlade medel på att starta BUS. År efter år har vi investerat för att bygga en stark och väl fungerande organisation för bildupphovsrätt.

Bakom allt detta ligger ett långsiktigt och envist arbete för att förbättra bild- och formkonstnärernas ekonomiska och sociala villkor. Alla förändringar beror så klart inte bara på oss, men KRO och KIF har tveklöst gjort betydande skillnad. Bara i år har vi bidragit till över 300 publiceringar i tryckta medier, varav minst två i landets alla län. Över 30 inslag i SR och SVT. Valets enda kulturpolitiska valkompass. Över 2 500 vykort på kulturministerns skrivbord. Fem paneldebatter med

Sveriges tyngsta kulturpolitiker. Ett 30-tal bilaterala möten med politiker och tjänstemän. Tio bild- och formorganisationer som slutit sig samman i en gemensam valkampanj. Nio remissvar på regionala kulturplaner. Lokala KRO/KIF-föreningar har startat igen efter flera års vila.

Och detta är bara en del av vad KRO och KIF har gjort valåret 2014. Det är ingen överdrift att påstå att det är konstnärer och konsthantverkare som gjort störst avtryck på det kulturpolitiska området under året. Och ändå, kampen för anständiga villkor kan aldrig ta slut. Varje ny generation av bild- och formkonstnärer måste ta stafettpippen vidare. Det vittnar årets stora konstnärenskät om. De flesta konstnärer och konsthantverkare har det oerhört tufft ekonomiskt. Även siffrorna från Myndigheten för Kulturanalys är alarmerande. Mellan 2010 och 2013 har bild- och formkonstens andel av både statens och landstingens kulturutgifter minskat. Även statens och landstingens utgifter för stipendier och ersättningar till kulturskapare minskar. Bara 28 procent av konstnärerna som har ställt ut vid svenska museer har fått ersättning på eller över MU-avtalets lägsta nivå, det avtal som ska säkerställa att konstnären får betalt både för att visa sina verk och för den arbetstid som hen investerar i en utställning.

Å andra sidan, siffrorna ger oss förnyad motivation och nya argument i kampen för offentliga satsningar på bild- och formkon-

sten och skäligen villkor. Vi möter allt större förståelse för att utställningsarrangörer måste ta ett större ansvar för under vilka villkor utställningarna produceras. Vi närmar oss ett läge där frågan om konstnärers möjlighet att producera konst tas på allvar. Och vi tror att vi under 2014 har lagt grunden för att bild- och formområdet kommer att prioriteras under kommande mandatperiod.

Årets konstpolitiska resultat hade inte varit möjligt utan all den kunskap och det engagemang som länsvisa talespersoner, valkampanjens ambassadörer, förtroendevalda i styrelser och lokalföreningar bidragit med samt alla medlemmar som har spridit och stöttat vårt politiska arbete. Varmt tack alla för ett fantastiskt år, nästa år höjer vi det konstpolitiska trycket över hela landet.

Katarina Jönsson Norling
Konstnär och riksordförande KRO

Johan Wingestad
Konsthantverkare och ordförande KIF

Omstart i Östergötland ger mersmak

Ett fåtal personer kan inte göra allt, men med många engagerade som gör lite kan förändringar ske, tror konstnären Sira Jokinen Lisse. Tillsammans med KRO-kollegan Eva Fornåå hoppas hon på en nystart för konstnärerna i Östergötland.

Den 7–8 november samlades konstnärer från hela Östergötland i Motala för att delta i ett konstpolitiskt seminarium. Arrangörerna Sira Jokinen Lisse, ordförande för KRO Region Mitt, och Eva Fornåå, styrelseledamot, förstod att det krävdes ett brett och engagerande program för att även locka de långväga medlemmarna.

– Konstnärer har tight om tid. De flesta har både konstnärskapet och ett annat jobb vid sidan om för att livnära sig. De måste känna att det är värt att åka hela vägen till Motala, säger Sira Jokinen Lisse.

Genom samarbete med kommunen, KRO-Mitt och Regionförbundet Östsam, lyckades de skapa två innehållsrika dagar under parollen Omstart Östergötland. På programmet fanns föreläsningen ”Konstnärens nya roller” med konstnären Peter Johansson. Bo Olls, konstansvarig på regionförbundet Östsam, visade statistik och siffror om konst och konstnärer i länet. Maria Ståhl, konstintendent i Motala

konsthall, berättade om konsten i Motala. Under helgen hölls också två workshops på temat *Om konstpolitik och ekonomi – Hur går vi vidare regionalt från ord till handling?*

Eva Fornåå berättar att seminariet avlöpte bättre än arrangörerna vågat hoppas på.

– Alla konstnärer jag pratade med var positiva. Vi beslöt att starta ett nätverk och att hålla ett möte till våren med ambitionen att bilda en lokalförening. Flera av konstnärerna frågade hur man blir medlem i KRO/KIF och andra att de ville gå med igen!

En viktig sak som också framkom på mötet var att konstnärskåren i Östergötland behöver och efterfrågar utbildning i konstnärsfackliga frågor.

Under många år var det svårt att hitta en arena för konstpolitiska diskussioner, menar Sira. När hon själv ville engagera sig i KRO hade en omorganisation ägt rum där länen slogs samman i fem regioner. Många var emot förändringen och stäm-

De kämpar för konstnärers villkor

ningen på många håll negativ.

– För några år sedan kände jag att det började bli annorlunda. Jag tror det beror på att det blev en ny styrelse och att Katarina Jönsson Norling tog sig tid att komma ut i regionerna, säger Sira Jokinen Lisse.

Omstart Östergötland är ett sätt att samla konstnärerna runt ett mål och visa att det finns möjligheter att skapa förändring.

– Det är svårt för en person att göra allt, men är man många som gör små bitar då kan vi komma väldigt långt. Förhoppningen är att det finns många konstnärer som på olika sätt vill vara med och engagera sig för konstpolitiska frågor. Vi måste också värna de medlemmar som bor utanför storstäderna så att de vill stanna kvar, arbeta för att det finns ateljéer och arbetstillfällen vare sig det handlar om utsmyckningar eller skapande skola, avslutar Sira.

Rose-Marie Fasth

NYA HEMSIDAN ÄR KLAR

Äntligen! Vår nya hemsida kro.se ligger uppe. Den är snyggare och lättare att hitta på, tycker vi. Dessutom har vi integrerat vår tidning Konstnären och bytt ut sajten motor som gör det enklare att göra uppdateringar. Under 2015 tänker vi utveckla medlemssidorna med ytterligare innehåll och funktioner. Vad tycker du? Vad borde utvecklas? Hittar du buggar eller texter som borde revideras? Mejla geska@kro.se. Hemsidan är designad och konstruerad av Geska Helena Brečević och Robert Brečević på Performing Pictures.

KRO/KIF STOCKHOLM GRILLAR STOCKHOLMS NYA KULTURBORGARRÅD ROGER MOGERT

Dag och tid: Tisdag den 3 februari 2015, kl. 18–20

Var: Tisdagsklubben i Konstnärshuset, Smålandsgatan 7

MU-avtalet och ateljéfrågor i Stockholm är två givna ämnen. Men vi vill gärna få förslag på frågor från medlemmarna. Vad vill DU fråga Roger Mogert om konst- och konstnärspolitik i Stockholm? Mejla dina frågor till stockholm@kro.se senast den 19 januari 2015, men gärna redan idag.

Vi ser fram emot en kväll med diskussioner, möten, mackor och dryck.

PS. I vår facebookgrupp *KRO/KIF Stockholm* hittar du aktuell information.

Bli medlem i KRO eller KIF

KRO och KIF arbetar för att stärka konstnärernas och konstnärverkarnas rättigheter och ekonomiska och sociala villkor. Som medlem blir du en del av en kollektiv konstnärsröst och erbjuds en bas för ditt konstpolitiska engagemang.

KRO/KIF:s medlemsförmåner

- › Juridisk rådgivning
- › Förmånliga försäkringar

- › Tidningen Konstnären hem i brevlådan 4 ggr/år
- › Gå gratis eller rabatterat på många konstinstitutioner
- › Få rabatt på konstnärsmaterial
- › Få tips på utlysningar, stipendium och uppdrag
- › Övernattningslägenhet vid Mosebacketorg i Stockholm
- › Gästateljé i Paris

Medlemsavgifter

Vuxen 163 kr/månaden (avdragsgill)
Student 335 kr/år
Nyutexaminerad eller reducerad avgift: 82 kr/månad (gäller under 2 år efter examen, vid sjukdom eller tillfälligt studieuppehåll)

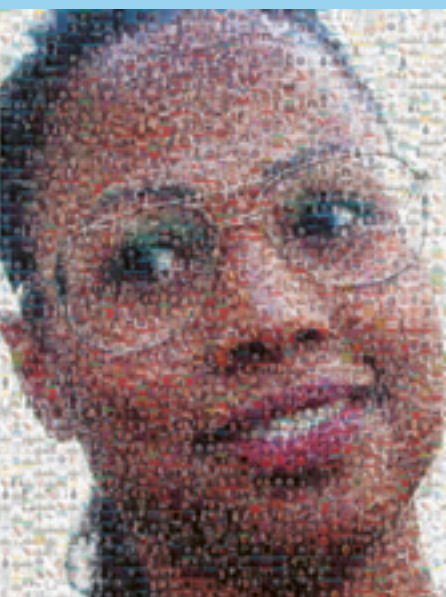
Läs mer på www.kro.se

KRO/KIF hälsar våra nya medlemmar välkomna!

Ami Kohara, *Älta*
 Anastasia Ax, *Stockholm*
 Anders Kappel, *Simrishamn*
 André Talborn, *Umeå*
 Anna Karlholm Wiberg, *Stockholm*
 Anna Renström, *Nordingrå*
 Anna Svensson, *Österskär*
 Annie Johansson, *Göteborg*
 Annika Wahlström, *Dals Långed*
 Barbro Bruhn, *Helsingborg*
 Birgitte Sturehed, *Linköping*
 Brita Huggert, *Göteborg*
 Camilla Carlund Hickman, *Enskede*
 Camilla Ericson, *Stockholm*
 Camilla Lothigius, *Linköping*
 Christina Ekstrand, *Stockholm*
 Corinna Kraus-Naujeck, *Kiel*

Disa Braunerhielm, *Stockholm*
 Ebba Huberyc, *Simrishamn*
 Elin Fälthammar, *Mölnådal*
 Ellinor Lager, *Malmö*
 Evelina Dovsten, *Hägersten*
 Hanna Husberg, *Stockholm*
 Heike Ahrends, *Hjälteby*
 Helena Wallberg, *Bagarmossen*
 Jamila Drott, *Köpenhamn N*
 Jonas Gazell, *Bandhagen*
 Jonas Lindholm, *Stockholm*
 Kajsa Magnarsson, *Göteborg*
 Kyra Matustik, *Stockholm*
 Leontine Arvidsson, *Stockholm*
 Lina Pihl, *Bromma*
 Maria Fredin, *Tingstade*
 Maria Kent, *Klägerup*

Marika Markström, *Solna*
 Mia Olofsson, *Johanneshov*
 Mira Bodozo Lindh, *Falkenberg*
 Oskar Nilsson, *Göteborg*
 Paula Lindblom, *Göteborg*
 Remus Wilson, *Växjö*
 Rickard Eklund, *Göteborg*
 Sarah Degerhammar, *Stockholm*
 Sofia Heinonen, *Bergen*
 Sofia M. Westin, *Hägersten*
 Sofia Rybrand, *Göteborg*
 Sofia von Schwerin, *Malmö*
 Sunna Hansdóttir, *Stockholm*
 Tove Alderin, *Stockholm*
 Towe Norlen, *Stockholm*
 Åsa Lindström, *Stockholm*

Här är pixelbilden av Alice Bah Kuhnke. Den är gjord av de selfies och porträtt som laddades upp på kulturvalet.se.

HITTILLS I ÅR HAR KRO OCH KIF FÅTT 168 NYA MEDLEMMAR!

KRÖNIKA

MATS SÖDERLUND

Foto: Pontus Björkman

”Rättigheter kommer inte flygande som stekta sparvar”

TAGGORD Flugor, Konstnärers organisering, 12 timmars arbetsdag, Trettiotusen, Miljardföretag, Den inre vägen

Brakar få frågan vad det är för skillnad på att vara poet och att vara fackpamp. Brakar svara att det handlar om språket. Men innerst inne finns en långt större likhet. Som handlar om att vara del i ett världsomfattande, avgrundsdykt och gränslöst samtal om människans villkor. Vad har någon av oss någonsin åstadkommit på egen hand? Utan stöd av strukturer, samarbeten, dialoger, utbildningar – åtminstone grundskola. Folkbildning. Kort sagt andra människor, vänner, kollegor. Om vi var tio, var vi starka som hundra, skriver poeten Jenny Wrangborg, om jag nu får citera henne ur minnet. Var vi tusen var vi starka som tiotusen.

Facket är förlegat. Vem behöver de gamla stötarnas patriarkala strukturer och mossiga paragrafer? Vad har jag med kulturdepartementet att göra, eller försäkringskassan? Jag får ju ändå ingen ersättning, inga stipendier, ingen a-kassa. Om arbetarrörelsen resonerat så i två hundra år så hade vi haft 12 timmars arbetsdag, 7 dagars vecka och 1 dags obetald semester, vid dödsfall och bröllop.

Hur lyckades arbetarrörelsen egentligen åstadkomma allt det som vi idag tar för givet?

Numera svarar jag alla som klagar på orättvisor eller samhällsbrister: Organisera dig! Kan inte se någon annan väg för att göra samhället bättre. Åtminstone om vi vill att det ska hända under vår livstid. Betraktar mig som en politisk poet, men inser att den eventuella politik som sipprar ut genom mina dikter väger mindre än en fluga i en jumbojet.

MU-avtalet är ett bra exempel på hur vi (ni) som konstnärer kan jobba politiskt, med gemensamma krafter, finansiera jurister, experter, seminarier, debatter, för att höja kunskapsnivån, öka medvetenheten och få politiska ställningstaganden och till slut beslut som höjer ersättningarna för utställningsverksamhet till rimliga nivåer.

Lyssna på poeterna, även när de talar om sig själva talar de om det som är botten också i dig. Lyssna på musikerna, på skådespelarna, på journalisterna, på konstnärerna.

Arbetslivet har haft kollektivavtal sedan min farfar var barnarbetare. En av de viktigaste frågorna som praktiskt taget alla kulturskapare berörs av i Sverige, är rätten att förhandla kollektivt för våra ersättningsvillkor. En utredning har tittat på kulturskaparnas ställning i avtalsituationen och på justitiedepartementet sitter man just nu och skriver på en ändring av upphovsrättslagen. Men vi har kraftiga lobbyintressen mot oss. Producenterna, inte sällan multinationella miljardföretag, är emot att vi går ihop, jämför villkor och ersättningar, och kräver förhandlingar, via våra fack. Känns det igen? Man trodde att det hörde hemma på artonhundratalet. Mossigt? Det är väl det minsta man kan säga. Men vi kommer inte undan. Vi måste organisera oss. Kräva våra rättigheter. De kommer inte flygande som stekta sparvar. Alla måste inte engagera sig i den fackliga kampen, men alla kan gå med i en organisation som strider för hens räkning.

KRO/KIF är medlemmar i KLYS, Sveriges Kulturskapare, som enar mer än 30000 medlemmar ur olika förbund. Jag upplever medlemskåren i KLYS medlemsförbund som extrem individualistisk. Och paradoxalt nog samtidigt som solidariska på ett existentiellt sätt. Genom att bli medlem bidrar du till det trägna arbetet att göra livet och konsten lite lättare att leva. Ekelöf: ”Gå den undre och inre vägen”, ”Det opraktiska är det enda praktiska i längden.” Välkommen.

Mats Söderlund

Poet och ordförande för KLYS

FAKTA KLYS

Konstnärliga och Litterära Yrkesutövarnes Samarbetsnämnd – utgör ett samarbetsforum för 15 medlemsorganisationer som organiserar kulturskapare, bland annat KRO och KIF. KLYS ska hos allmänhet, myndigheter och politiska beslutsfattare skapa respekt och förståelse för de anslutna yrkesgruppernas ekonomiska och sociala villkor och möjliggöra ett gemensamt agerande. KLYS bildades 1959 i syfte att öka konstnärligt yrkesverksammas fackliga och kulturpolitiska slagkraft.

Kvalitet i din konst kräver kvalitet på dina avtal!

” Att gå med i KIF var ett oerhört viktigt beslut – inte bara för mig utan för alla romer. Nu finns det romska hantverket representerat i ett större officiellt konstnärligt sammanhang med politisk påverkanskraft.

ROSA TAIKON
Silversmed, medlem i KIF sedan 1965

FOTO: EMILIA BERGMARK-JIMÉNEZ

Som konstnär tycker jag det är bra att kunna vända mig till KRO när jag vill ha hjälp med juridiska frågor eller har frågor om ersättningar. KRO är ju det närmaste man som konstnär kan komma en facklig organisation.

ANNA ODELL
Konstnär, medlem i KRO sedan 2010

FOTO: FRANK ASCHBERG

Bli medlem i KRO/KIF

www.kro.se/bli-medlem

KRO/KIF

Konstnärernas Riksorganisation
Sveriges Konsthantverkare &
Industriformgivare

Konstpool

Gör och hitta utlysningar

stipendier,
utställningar
uppdrag,
tävlingar,
utbildningar...

på

Konstpool.se

Vistelsestipendium Sommaren 2015

Nebbeboda skola i Olofströms kommun, Blekinge

Stipendiet vänder sig till alla verksamma inom olika konstnärliga områden, såsom litteratur, musik, bildkonst, film, teater, dans m.m. Utövare som arbetar i Harry Martinsons eller Sven Edvin Saljes anda får företräde. Sista ansökningsdag är den 31 januari 2015. Ansök med personlig presentation i skrift samt önskemål om tidpunkt för vistelsen. Plats kan ordnas med kortare varsel om lärarbostaden är ledig.

Ansökan skickas till:

Kultur- och Fritidsförvaltningen, Att: Åsa Nilsson, Box 301, 293 24 Olofström. För mer information kontakta Åsa Nilsson på Kultur- och Fritidsförvaltningen i Olofström. E-post: asa.nilsson@olofstrom.se. Telefon: 0454-935 92. Eller besök vår hemsida www.olofstrom.se.

OLOFSTRÖMS KOMMUN

Grundsunda kulturstipendium

STIPENDIET består av ett belopp på 15 000 kronor och fri bostad i en stuga vid Prästsjön, Grundunda-vallen, Örnsköldsviks kommun. Alla kategorier av kulturarbetare kan söka stipendiet. Verksamhetsområde är ej i förväg utsatt.

HUVUDMAN för stipendiet är en kommitté utsedd av Grundsunda Hembygdsförening - dess beslut kan ej överklagas. Stipendiets avsikt är att ge kulturarbetare några veckors vistelse i naturskön miljö. Prestationskrav ställs ej. Skriv en personlig ansökan.

MED ANSÖKAN bifogas 4 st färgbilder av arbeten.

SISTA ANSÖKNINGSDAG

30/3 2015

I slutet av maj meddelas beslut om årets stipendiat.

SKRIFTLIG STIPENDIEKOMMITTÉN
ANSÖKAN STURE FORSBERG, ORDF
TILL: HUSBYN 156
896 91 HUSUM

UPPLYSNINGAR:
0663-101 74

www.nilleditions.com

Efter valet

FOTO: MYNDEL BLONBERG

»... vi ger oss inte och vi ska ta oss upp på samma nivåer ...«

Vi har fått en ny kulturminister. Det är spännande med någon som kommer utifrån och inte från partileden och det finns två möjliga vägar för hennes tid som minister: Antingen får hon igenom sina prioriteringar eller så tvingas hon rätta sig efter finansdepartementets. Alice Bah Kuhnkes tid som generaldirektör för ungdomsstyrelsen, där hon drev igenom flera projekt, ger förhoppningar om att hon ska kunna utträta något, men den som bestämmer i praktiken heter Magdalena Andersson. I skrivandes stund har vi fått reformer som gratis inträde på statliga museer och sänkta avgifter på landets kulturskolor genom en statlig satsning. Det är ganska väntade åtgärder från en socialdemokratisk och miljöpartistisk regering, vi får se om det kommer något mer oväntat som kan förbättra villkoren för konstnärligt arbete. Ett helhetsgrepp i form av ett handlingsprogram på vårt område vore på tiden efter alla utredningar om konstnärers villkor som gjorts av tidigare socialdemokratiska regeringar.

I den nya EU-kommissionen har vi fått en kulturkommissionär från det ungerska nationalistiska högerpartiet Fidesz (som också är Ungerns regeringsparti). I Ungern har man på senare tid använt konst »i nationens syfte« vilket kan bli direkt lögnaktigt, som när man i ett nyligen invigt andra världskriget-monument i Budapest framställer Ungern som angripet av Tyskland. I själva verket anslöt sig Ungern i det närmaste självmant och de så kallade »pilkorsarna« hjälpte flitigt till att sätta judar och andra på deportationstågen. I Sverige anför Sverigedemokraterna liknande intentioner att konsten ska »tjäna nationens intressen«, något som lätt kan leda till historieförfälskning även här om vi inte ser upp med deras kulturpolitiska intentioner. SD är nu Sveriges tredje största parti och de blir svårare att hålla utanför – kanske var det den taktiken som ledde till att de växte.

Att alliansregeringens skattesänkningar var avsedda att ge positiva selsättningseffekter är inte så svårt att förstå, men att låga företagsskatter skulle påverka privata företags vilja att satsa på kultur, utan några andra incitament, är näst intill naivt. Den förra kulturministern Lena Adelsson Liljeroth har i flera sammanhang uttryckt sin besvikelse över att inte fler företag utnyttjat det ökade ekonomiska utrymme som skattesänkningarna

gett till kultur. Mycket av den moderata kulturpolitik som jag mött genom åren har gått ut på att få andra att satsa på kulturen. Ett exempel på det är samverkansmodellen där en av avsikterna är att regioner och kommuner ska förmås att lägga mer resurser på kultur. När vi i IV-frågan träffat Cecilia Magnusson, Moderaternas dåvarande representant i kulturutskottet, har hon hellre pratat om att få privata fastighetsägare att satsa mer på konstnärliga gestaltningar i sina miljöer än ökade anslag till IV.

Inte heller den nuvarande regeringen lägger mer på IV eller konstområdet i sitt budgetförslag som presenterades den 23 oktober 2014. Det gör att BUS tillsammans med KRO, KIF och SK måste fortsätta påverkansarbetet för höjd IV om inte vi konstnärer ska tvingas fortsätta se hur ersättningen krymper trots att vi gör fler gestaltungsuppdrag.

IV kommer alltså att fortsätta stå högt på dagordningen för BUS, vi ger oss inte och vi ska ta oss upp på samma nivåer som andra kulturarbetare. Varför ska konstnärerna alltid ha sämst villkor? En del kan vi förbättra själva genom att bli mer medvetna och kunniga om vår egen upphovsrätt, förhandla bättre, ta mer plats och ta betalt för det. Men det räcker inte, vår situation kräver andra åtgärder som till exempel höjd IV, slopade undantag och inskränkningar i konstnärernas upphovsrätt, samt bibehållen miniminivå och bort med taket i följerrätten som infördes i samband med EU-direktivet 2007. Riktade statliga åtgärder för att få fler offentliga institutioner att helt följa MU-avtalet (medverks- och utställningsersättning) som reglerar ersättning för konstnärers utställningsarbete skulle vara ett effektivt sätt att höja konstnärers intäkter. Liksom ett stimulanspaket för att fler aktörer inom byggsektorn ska följa enprocentsregeln, att minst en procent ska gå till konstnärlig gestaltning vid både nybyggnation och renoveringar.

Som den irriterande reklamen från en viss byggfirma säger: Det finns alltid nåt att göra ...

ÅSA BERNDTSSON
ORDFÖRANDE BUS

BILDER I »HEMMA HOS«-REPORTAGE

BUS har ett antal avtal med tidningar och tidskrifter. Bland annat finns ett avtal med organisationen Sveriges Tidskrifter som gäller samtliga deras medlemstidskrifter. Dessa avtal gör det möjligt för varje enskild tidning att mot betalning använda verk av BUS-medlemmar i sin verksamhet. Avtalen innebär att tidningen inte behöver fråga BUS om lov inför varje publicering och förhandla om ersättning. Konstverk kan användas allt eftersom behov uppstår utan tidskrävande diskussioner om rättigheter.

Ibland förekommer det att en tidning gör så kallade »hemma hos«-reportage eller andra intervjuer med konstnärer. I samband med detta publiceras ofta någon eller några av konstnärers verk i tidningen. När det gäller dessa verk så vill

BUS förtydliga att utgångspunkten är att ingen ersättning utbetalas till konstnären. Detta eftersom det är att betrakta som ett medgivande till att konst publiceras i tidningen när konstnären kommer överens med tidningen om en intervju, exempelvis i hemmet.

Om du vill ha ersättning måste du klargöra för tidskriften att du är medlem i BUS och att ersättning för bilderna ska erläggas genom BUS avtal med Sveriges tidskrifter.

ERIK FORSLUND

TV-ERSÄTTNING OCH INSKRÄNKNING.

VAD GÄLLER?

Avtalen med SVT och TV4, som reglerar de visningar av konst och bild som förekommer i

tv-program, löper på oförändrat. För SVT:s del omfattas alla kanaler, medan avtalet med TV4 omfattar programmen Nyhetsmorgon, Efter tio och Kalla fakta. Båda tv-bolagen rapporterar kontinuerligt i verk, men ibland förekommer missar.

Glöm inte att rapportera till Bildupphovsrätt om du ser något av dina verk framträdande i tv och vänta inte med att skicka in uppgifter, det gör det svårare att verifiera visning.

Uppgifter om programtitel, sändningsdatum och antal bilder är nödvändiga för att ersättning ska kunna utbetalas. Skicka gärna med länk till programmet på webben om det finns. Anmälningsblankett finner du på www.bus.se/2816.

BUS får ofta frågor om vilka de tillfällen är då ersättning inte medges på grund av vissa inskränkningar i upphovsrättslagen.

Detta gäller:

Dagshändelse – Det sändande tv-bolaget rapporterar om en aktuell händelse, till exempel utställning eller händelse där konst medverkar. Hänsyn tas till att konsten inte visas i större omfattning än nödvändigt.

Verk i bakgrund – Konst som förekommer i bakgrunden vid till exempel en intervju eller liknande eller är av underordnad betydelse för programmets innehåll. Endast om konsten är huvudsaken och det som inslaget fokuserar på ges ersättning.

Kritisk framställning – I samband med en kritisk recension av till exempel en konstutställning får enstaka verk visas.

Jag hoppas exemplen kan bidra till lite mera upplysning om hur det fungerar och underlätta när du ska redovisa om din konst visats i tv.

FREDRIK REINING
BILDUPPHOVSRÄTT

Remissvar avseende följerätten

BUS har nu lämnat sitt remissvar på utredningen om förbättrade möjligheter att kontrollera att konsthandeln redovisar följerätten vid vidareförsäljning av konstverk. Utredningen, Frågor om följerätt och museernas kopiering (SOU 2014:36), är en så kallad ensamutredning vilket innebär att de slutsatser och förslag som presenteras är utredarens. BUS deltog i utredningen som expert, det gjorde även konsthandeln, auktionshandeln och andra berörda parter.

Utredningen föreslår dels att en redovisningsplikt införs för den som är professionell inom konsthandeln, dels ett fördubblat minimipris. Redovisningsplikten innebär att även om man inte har försålt ett verk som ger följerätt så ska en redovisning lämnas. BUS kan sedan följa upp rapporterna med frågor, men även rättsliga åtgärder om det skulle behövas. Minimipriset anger vilket pris ett verk måste försälas till för att komma ifråga för följerättsersättning, försäljningar under minimipriset ger alltså inte ersättning. Det nuvarande minimipriset, om cirka 2 200 kronor, föreslår man alltså dubblas till cirka 4 400 kronor. I rapporten lämnas också förslag om vidgade möjligheter för museerna att kopiera verk för den interna verksamheten

och ingå avtal med stöd av avtalslicens vid extern spridning och visning.

Förslagen om bättre kontrollmöjligheter över redovisningen av följerätten är väl motiverade utifrån den samlade kunskap som går att uppåda. Utredningen och dess experter, vilket innefattar även experterna från auktions- och konsthandeln, är överens om att förslagen är relevanta. Nuvarande ordning har möjliggjort att konsthandeln utan öppen redovisning av sin verksamhet har kunnat undvika betalning av följerätten. Möjligheterna att kräva in redovisning och göra kontroller vid utebliven eller felaktig redovisning har tidigare varit praktiskt omöjliga.

Förslaget om dubblat minimipris motiverar man med att administrationen av följerätten skulle minska och därmed kostnaderna hos handeln och BUS. Man menar att den ersättning konstnären förlorar är försumbar. Förslaget byggs inte under av fakta utan istället framför man ett antal argument som BUS inte anser är trovärdiga. Vi kan visa att den ekonomiska förlusten, om förslaget genomförs, blir kännbar för många konstnärer och anser istället att åtgärder behövs för att öka konstnärernas inkomster när deras verk används till exempel genom omsättning i konsthandel. Bakom förslaget om höjt mi-

nimipris står utredaren ensam. Bland experterna är det endast konst- och auktionshandelsrepresentanter som ger sitt uttalade stöd. Övriga har varit emot eller har angivit att argumenten inte varit övertygande eftersom förslaget inte är sakligt motiverat.

När det gäller den delen i utredningen som rör museernas kopiering så tillstyrker BUS förslagen som utredningen lagt. Genom att museerna nu ges rätt att teckna så kallade avtalslicensavtal kan verksamheterna utvecklas och en ökad spridning av konstverk, fotografier och andra verk kan komma till stånd under avtal med upphovsmännen.

Nu återstår för den nya regeringen att besluta hur man går vidare och i vilka avseenden som man kommer att lägga fram en proposition, det är sedan upp till riksdagen att besluta. Det förväntas att föreslagna förändringar genomförs 1 juli 2015.

MATS LINDBERG

Vad händer i EU?

Vi har tidigare rapporterat om utvecklingen inom EU-kommissionen och de planer de har på att förändra upphovsrätten. Den nya kommissionen med de nya kommissionärerna (en del personer är kvar från förra kommissionen) har nu börjat arbeta och upphovsrättsenheten har flyttats från departementet för den inre marknaden till departementet för digital utveckling.

Det har under en längre tid pågått en kamp inom EU-kommissionen om hur omfattande det upphovsrättsliga skyddet ska vara. Oenigheten är en spegling av de olika intressenter som finns inom EU och av att upphovsrätten har växt i betydelse i och med den digitala utvecklingen.

För att försöka lösa konflikter och »köpa sig handlingsutrymme« lanserade man, som vi tidigare rapporterat, förra hösten en omfattande konsultation med 80 frågor. Planen var att den skulle resultera i ett så kallat White paper och att detta skulle ge uttryck för EU-kommissionens inställning till hur upphovsrätten skulle förändras.

Interna konflikter medförde dock att allt sköts på framtiden och frågan har därför landat hos den nya kommissionen.

Ingen vet med klarhet vad den nya EU-kommissionen har för ambition, men det förekommer en del avancerade spekulationer om vilka områden man vill gå in på och vad man vill åstadkomma. Vi kan förvänta oss att något händer inom text- and data mining, TDM; processen när omfattande textmängder analyseras med stöd av datorprogram. För att göra detta sker en viss kopiering av verk och många förrespråkar att en inskränkning görs inom detta område till förmån för vetenskap och forskning.

Någon form av uttalande, men kanske inga konkreta åtgärder, kring user-generated content, UGC kan man nog också räkna med. UGC är när allmänheten gör om ett verk på olika sätt och lägger upp detta på sociala plattformar till exempel när man sätter annan text till en existerande filmsnutt.

Privatkopieringsersättningen, PKE, har varit

ett mycket omtvistat område och de som är betalningsskyldiga (de multinationella teknikföretagen) har lagt ned stora summor på att få bort den. Det är dock troligt att den blir kvar, men att det sker någon form av harmonisering av lagstiftningen inom EU avseende vilka media och apparater som ska omfattas av PKE.

På biblioteksområdet väntas de nuvarande frivilliga EU-reglerna om inskränkningar för bevarandeändamål och visning på särskilda terminaler på biblioteken, att bli obligatoriska. Slutligen är det troligt att inskränkningar till förmån för utbildningsområdet kommer att diskuteras, men vad dessa konkret kommer att innebära är oklart.

Tidigast i början av nästa år kommer EU-kommissionen att redogöra för sina planer.

MATS LINDBERG

Bildupphovsrätt i Sverige

Som bekant har vi sedan 2008 haft två organisationer strukturer för bevakning av bildupphovsmännens rättigheter; BUS och Bildupphovsrätt. Många blandar säkert samman dem och ser dem som en och samma, men det är två organisationer.

BUS består av 8 300 individuella bildupphovsmän, medan Bildupphovsrätt består av åtta bildorganisationer som i sin tur företräder totalt cirka 12 000 bildupphovsmän.

Som rapporterades vid BUS årsstämma i

våras så pågår ett arbete med att föra samman BUS och Bildupphovsrätt till en enda organisation genom en fusion. Inga förändringar i hanteringen av medlemmarnas rättigheter kommer att ske som en direkt följd av fusionen, det är huvudsakligen formella ändringar i hur organisationen styrs som införs, men på lite längre sikt är tanken att förvaltningen av rättigheterna ska hanteras på ett mer effektivt sätt, vilket i sin tur ska ge mer pengar till bildupphovsmännen, till en lägre kostnad.

I slutet av 2014 kommer organisationernas styrelser diskutera hur de ser på frågan och om inga principiella invändningar kommer fram så är nästa steg att årsstämman för BUS och den för Bildupphovsrätt fattar beslut om fusionen och utser en ny styrelse för organisationen. Medlemmarna i BUS kommer att få ett skriftligt underlag, i det sedvanliga stämmomaterialet, som redogör för frågan.

MATS LINDBERG

Kultur- departementets budgetförslag

Regeringens rambudgetförslag för 2015 har lagts fram och kommer att diskuteras under höstriktsdagen. I denna ingår kulturminister Alice Bah Kuhnke första kulturbudget.

Tyvärr innehåller budgeten inget som är särskilt att notera för bildupphovsmännen, varken negativt eller positivt och tyvärr måste vi notera att genomslaget för våra frågor har varit svagt.

IV-ersättningen räknas inte upp och troligen står den kvar på nuvarande nivå.

BUS kommer att så snart som möjligt att, tillsammans med yrkesorganisationerna, söka tid för ett möte med kulturministern för att presentera vår verksamhet och särskilt den individuella visningsersättningen, IV.

Om man är lite syrlig kan man notera att

författarnas biblioteksersättning räknas upp igen, men att motsvarande inte sker för IV. Gapet mellan författarna och konstnärerna ökar därmed ytterligare, vårt mål har varit att de ska vara likartade i anslagsstorlek.

MATS LINDBERG

WIPO

Diskussionerna inom Världspannsorganisationen för intellektuell äganderätt, WIPO om inskränkningar i upphovsrätten till förmån för bibliotek och undervisning har fortsatt under sommaren och ska tas upp igen i december. Det finns ingen gemensam ståndpunkt vare sig om eller vilka inskränkningar som ska göras, inte heller om vilka åtgärder som behövs från WIPO.

Flera utvecklingsländer och regioner vill ha omfattande inskränkningar i form av ett legalt instrument (ett så kallat treaty), men USA och EU avvisar detta och anser att nuvarande konventionsregler tillåter tillräckliga inskränkningar

på nationell nivå. De föreslår istället att det ska arrangeras regionala utvecklingsseminarier kring dessa frågor.

Utgångspunkterna är alltså delade mellan olika världsdelar och länder. Om de förslag som den afrikanska gruppen lagt med stöd av flera latinamerikanska länder skulle bli verklighet innebär det att svenska bildupphovsmän förlorar intäkter man har idag och kan få i framtiden. BUS mål är därför att återföra frågan till den nationella nivån och att inga nya inskränkningar ska göras i internationella legalt bindande överenskommelser. I det arbetet är International Authors

Forum, IAF, en organisation som BUS har varit initiativtagare till, en stark resurs. IAF redogör inom WIPO för vad olika förslag innebär för upphovsmän i alla länder, även upphovsmän från utvecklingsländerna skulle få en avsevärt sämre situation om förslagen genomförs.

Hur det går och om vi går mot eller bort ifrån en treaty-lösning kommer troligen att avgöras vid det kommande sammanträdet.

MATS LINDBERG

BUS SVARAR PÅ VANLIGA FRÅGOR

JAG ÄR REDAKTÖR FÖR EN TIDNING OCH NU UNDRAR JAG OM JAG FÅR FOTOGRAFERA ETT KONSTVERK OCH ANVÄNDA DET I TIDNINGEN.

För återgivningen behövs i allmänhet BUS tillstånd och ersättning ska betalas till BUS. På www.bus.se finns en prislista som talar om hur mycket det kostar. Ersättningens storlek är beroende av tidningens upplaga, bildens storlek och var i tidningen bilden ska återges.

I vissa fall är det fritt för en tidning att avbilda konstverk utan tillstånd: Konstverk som är stadigvarande placerade på eller vid allmän plats utomhus får avbildas fritt för att till exempel illustrera en artikel i tidningen. I samband med redogörelse för en dagshändelse får konstverk också avbildas fritt i tidningen. Likaså får konstverk användas i tidningen som illustration till en vetenskaplig eller kritisk artikel. Bilden måste vara i anslutning till texten. Oavsett om återgivningen i tidningen görs med BUS/konstnärens tillstånd eller enligt en undantagsbestämmelse i upphovsrättslagen, så ska upphovsmannen alltid namnges i anslutning till bilden.

MÅNGA KONSTNÄRER ANVÄN- DER SYMBOLEN © I SAMBAND MED SINA VERK. VAD HAR ©-SYMBOLEN FÖR BETYDELSE?

© betyder copyright, eller rätt att mångfaldiga. I Sverige och i de flesta andra länder har symbolen ingen formell eller rättslig betydelse utan kan sägas vara en markering att konstnären själv, eller någon annan, anser att det är ett skyddsvärt alster och gör anspråk på upphovsrätten. Ett alster som uppnått verkshöjd får automatiskt skydd utan registrering eller användande av ©-tecknet.

VI ÄR FLERA KONSTNÄRER SOM TILLSAMMANS HAR GJORT ETT KONSTVERK. VILKA REGLER GÄL- LER EMELLAN OSS?

Om man tillsammans har skapat ett verk har man gemensam upphovsrätt till detta. Bara tillsammans kan ni förfoga över verket, vilket innebär att samtliga upphovsmän till konstverket måste vara överens om hur verket ska användas, till exempel exemplarframställning i olika former. Lagen säger ingenting om hur mycket av den

gemensamma upphovsrätten som tillkommer var och en av er utan det får ni reglera genom ett avtal. Om någon får för sig att göra kopior av ert gemensamma verk utan ert medgivande så räcker det att en av er, påtalar intrånget.

HUR FÅR JAG ANVÄNDA ETT KONSTVERK SOM JAG SJÄLV ÄGER?

Upphovsrätten till ett verk är knuten till verkets upphovsman/konstnär och inte till den som äger verksexemplaret. Det innebär att den som har köpt en tavla inte övertar upphovsrätten. Ägaren till tavlan får alltså inte framställa exemplar av den eller till exempel lägga ut en bild av den på internet. Däremot får en ägare ställa ut verket. Självklart kan upphovsmannen och köparen komma överens om att andra villkor ska gälla än de som gäller enligt lag.

DIN BILD PÅ BUS HEMSIDA?

Vill du att din bild publiceras på BUS hemsida eller i någon av de trycksaker som BUS då och då producerar?

E-posta en bild på ett av dina konstverk till bus@bus.se.

- Du måste vara medlem i BUS
- Bilden ska vara i jpg-format och får inte överstiga 5 MB i storlek.
- Döp bilden till ditt namn, till exempel Kalle_Larsson.jpg. Se till att suffixet (dvs .jpg) är

utskrivet i filens namn, annars kan vi inte spara ner bilden.

- Döp e-brevet till Bild till BUS bildarkiv. Ange i e-brevet, ditt namn och verkets eventuella namn. Om du vill får du också ange vilken teknik verket är gjort i.

- Tänk på att om du vill att bilden ska kunna tryckas så måste upplösningen vara minst 300 dpi. För webbpublicering räcker 72 dpi.

Vi har ingen möjlighet att använda alla

konstverk som vi får in, men vi byter regelbundet ut bilderna på vår hemsida, så chansen att ditt konstverk visas kvarstår även om den inte används omedelbart.

Alla konstnärer som får sina konstverk publicerade får ersättning för återgivningen.

Vi vill särskilt att du som inte tidigare skickat in bilder gör det!

